

Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci
Katedra žurnalistiky

KARIKATURY MUHAMMADA
Z POHLEDU TŘÍ DENÍKŮ
(ČESKÝ, BRITSKÝ, AMERICKÝ)

Bakalářská diplomová práce

Vendula VAŇKOVÁ

Vedoucí práce: Mgr. Renáta SEDLÁKOVÁ, Ph.D.

Olomouc 2011

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Muhammadovy karikatury z pohledu tří deníků (český, britský, americký)“ vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucí diplomové práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu. Práce obsahuje 81 980 znaků.

V Olomouci dne .....

Podpis .....

Děkuji Mgr. Renátě Sedlákové, PhD. za odborné vedení, užitečné rady a připomínky a za čas, který mi věnovala.

Abstrakt

Karikatury Muhammada z pohledu tří deníků (český, britský, americký)

Cílem této práce je popis mediálního obrazu událostí týkajících se zveřejnění karikatur proroka Muhammada v dánském deníku Jyllands-Posten. Na základě obsahové analýzy článků publikovaných v prvních dvou měsících roku 2006 deníky Mladá fronta Dnes, The Daily Telegraph a USA Today je zjišťováno, s jakou četností vybrané deníky o kauze informovaly, jaké informační zdroje byly v článcích použity a zda se v komunikátech objevují stereotypní vyobrazení aktérů kauzy.

Klíčová slova

Karikatury, Muhammad, muslim, islám, obsahová analýza, četnost, stereotyp

Abstract

Cartoons of Muhammad from the Perspective of Three Daily Newspapers (Czech, British, American)

The aim of this work is to describe the media image of the events relating to the publication of cartoons of Prophet Muhammad in Danish daily newspaper Jyllands-Posten. On the basis of the content analysis of articles published in the first two months of 2006 in daily newspapers Mladá fronta Dnes, The Daily Telegraph, and USA Today, the frequency with which the selected newspapers reported the case is observed, as well as what information sources were used in the articles and whether there is a stereotypical image of the actors of the case appearing in the articles.

Key words

Cartoons, Muhammad, Muslim, Islam, content analysis, frequency, stereotype

OBSAH

ÚVOD	8
1 PRŮBĚH SLEDOVANÉ KAUZY	10
2 ISLÁM	13
3 PROROK MUHAMMAD.....	15
3.1 Muhammadovo mládí	15
3.2 Počátek náboženské činnosti	16
3.3 Odchod z Mekky	17
3.4 Nový život v Medíně.....	18
3.5 Muhammadovy strategické plány	19
3.6 Podrobení Mekky	20
4 PŘEDSUDKY A STEREOTYPY	22
4.1 Definice etnického stereotypu a předsudku	22
4.2 „My“ a „oni“	23
5 MEDIÁLNÍ KONSTRUKCE REALITY	25
6 METODIKA PRÁCE.....	27
6.1 Formulace výzkumných otázek.....	28
6.2 Definování vzorku analýzy	29
6.3 Definování jednotky analýzy.....	29
6.4 Stanovení proměnných pro analýzu	29
7 OBSAHOVÁ ANALÝZA ČLÁNKŮ VĚNUJÍCÍCH SE SLEDOVANÉ KAUZE.....	30
7.1 Četnost textů vztahujících se ke kauze.....	30
7.2 Umístění komunikátů v periodících	36
7.3 Tematické okruhy spojené s kauzou	36
7.4 Etnické stereotypy v analyzovaných komunikátech	38
7.4.1 Prvek odsouzení násilí.....	39
7.4.2 Ujištění o nulové hrozbě násilí ze strany domácích muslimů.....	39
7.4.3 Automatické spojení násilného činu s muslimy	40
7.4.4 Snaha přiblížit myšlení muslimů a život v muslimské části světa.....	40
7.4.5 Vysvětlení příčin vzniku konfliktu.....	40
7.4.6 Zdůraznění rozdílů mezi našimi světy, vyjádření strachu	41
ZÁVĚR.....	42

SEZNAM LITERATURY A SOUPIS BIBLIOGRAFICKÝCH CITACÍ.....	44
SEZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJŮ	48
SEZNAM TABULEK A GRAFŮ	49
PŘÍLOHA Č. 1: SEZNAM ANALYZOVANÝCH ČLÁNKŮ	i
PŘÍLOHA Č. 2: KARIKATURY	ix

ÚVOD

Ve své bakalářské práci se budu věnovat tématu, které bylo v popředí zájmu médií a veřejnosti především v roce 2006. Tehdy byly přetištěny norským křesťanským časopisem *Magazinet* karikatury proroka Muhammada, které dánský deník *Jyllands-Posten* poprvé otiskl již více než půl roku předtím. Otištění těchto karikatur mělo za důsledek mnoho protestů na Středním východě a stalo se podnětem pro (nejen mediální) diskuze o svobodě slova a projevu v dnešním světě.

O kauze Muhammadových karikatur informovala téměř všechna světová média, ve své práci se však zaměřím pouze na články zveřejněné v prvních dvou měsících roku 2006 třemi deníky, a to českou *Mladou frontou Dnes*, britským *The Daily Telegraph* a americkým *USA Today*. Jedná se o deníky s nejvyšším nákladem ve sledovaném období v dané zemi. Cílem mé práce bude zjištění, jak výše zmíněné deníky informovaly o zvolené kauze.

Komunikáty zveřejněné v médiích mohou být z mnoha důvodů informačně nevyvážené. Zda je tomu tak i v uvedené kauze, se pokusím zjistit pomocí obsahové analýzy, jejímž úkolem bude zodpovězení následujících výzkumných otázek:

- i) Jak vybrané deníky informovaly o událostech týkajících se karikatur proroka Muhammada ve zvoleném období?
- ii) S jakou četností vybrané deníky informovaly o kauze Muhammadových karikatur?
- iii) Která témata se ve spojitosti se sledovanou kauzou v analyzovaných denících objevovala?
- iv) Objevily se v komunikátech etnické stereotypy? Pokud ano, jaké a s jakou četností? Jak se liší obraz muslimů v člancích jednotlivých deníků?

Prvotním impulsem pro výzkum toho, jak vybrané deníky informovaly o karikaturách Muhammada, byl neúplný a roztříštěný obraz o událostech¹, který jsem si utvořila z komunikátů českých médií. To mne donutilo pátrat i mezi zahraničními zdroji, z nichž jsem již mezery v podávaných informacích dokázala zaplnit.

---

¹ Znepokojující je pak fakt, že většina příjemců takových komunikátů informace nedohledá, a jejich pohled na situaci je neúplný (čemuž napomáhají například etnické stereotypy používané v médiích). Na otázku, co si představí pod pojmem Muhammadovy karikatury, si lidé z mého okolí vybavili pouze „jednu karikaturu, na níž má muslim bombu na turbanu a nepřiměřenou reakci Arabů, kteří nás chtějí ovládnout“.

Zvolená kauza reflektuje současný stav moderní společnosti, ve které je stále zřetelnější rozdělení na „my“ a „oni“². Ozývá se kritika multikulturalismu a ke slovu se dostávají xenofobní názory. Pokud xenofobii označujeme jako strach či nedůvěru z neznámého, je potřeba zvýšit informovanost veřejnosti o „neznámých“ tématech. Tato práce si klade za cíl zjistit, jak se tohoto úkolu ve sledované kauze zhostily vybrané deníky. S tím souvisí jedna z výzkumných otázek, zda a jak se liší obraz muslimů v člancích otištěné jednotlivými deníky. Především za tímto účelem byla zvolena média z odlišného kulturního prostředí.

Celý případ otevřel prostor pouze pro otázky multikulturalismu a práva na svobodné vyjadřování. Jak se hájí Flemming Rose i další redaktoři, kteří stáli za otisknutím karikatur, je třeba dbát na právo svobodného vyjadřování názorů, včetně těch náboženských. *Kam až však toto právo sahá?* Novinář Karsten Kjaer se v rámci dokumentárního filmu „*Proč potřebujeme demokracii? Prokleté karikatury*“ snažil zjistit, kdo stojí za masovými protesty v Íránu, Pákistánu a dalších zemích. Jednou z osob, se kterými vedl rozhovory, byl i ředitel Íránského centra pro karikatury v Teheránu. Ten uspořádal soutěž, v jejímž rámci vyzval lidi z celého světa, aby nakreslili karikatury o holocaustu. V současnosti má zakázáno vycestovat do sedmnácti zemí.³

V první, teoretické části, zmapuji kontextuální rámec tematiky. Popíši průběh kauzy ve sledovaném období, přičemž zde budu vycházet z informací Úřadu pro zahraniční styky a informace⁴, dále zde stručně specifikuji osobu proroka Muhammada a islám. Krátce se věnuji i etnickým stereotypům a předsudkům. V této části práce také přiblížím metodu práce, pomocí níž budu provádět analýzu komunikátů o vybrané kauze.

Náplní praktické části práce bude výzkum provedený pomocí metody obsahové analýzy a interpretativního čtení. Základní výzkumnou jednotkou analýzy jsou články zveřejněné na počátku roku 2006 v denících *Mladá fronta Dnes*, *The Daily Telegraph* a *USA Today*. V této části práce se pokusím odpovědět na již zmíněné výzkumné otázky.

---

² Viz BAUMAN, Zygmunt. *Myslet sociologicky : Netradiční uvedení do sociologie*. Praha : Sociologické nakladatelství (SLON), s. 41 – 56. Ačkoliv Bauman neuvádí, že se tato dichotomie umocňuje, tohoto dojmu můžeme nabýt z komunikátů mnohých médií, případně z jejich komentářů. Je ale možné, že díky novým médiím se odpůrci multikulturální společnosti pouze vyjadřují „hlasitěji“ a s větší odezvou, aniž by ve většinové společnosti sílily xenofobní postoje. Tuto hypotézu by však bylo zapotřebí podložit výzkumem.

³ Srov. *Prokleté karikatury* (Bloudy Cartoons), Dánsko, 2006

⁴ Jak uvádím dále v textu, jsem si vědoma, že informace poskytnuté ÚZSI nabízí pouze jeden z pohledů na události, který má diskurzivní konstruktivistický charakter stejně jako analyzované články.

1 PRŮBĚH SLEDOVANÉ KAOUZY

Událost, jež má svůj počátek v lednu roku 2006 a která nastolila jako hlavní téma svobodu slova⁵, a během níž bylo zabito na sto padesát lidí, stále pokračuje. Stejně tak útoky, které jsou výrazem odporu proti hanobení Proroka⁶.

Při popisu událostí souvisejících s publikováním karikatur proroka Muhammada budeme vycházet především z informací zahrnutých ve vystoupení ředitele ÚZSI⁷ Karla Randáka na zasedání Zahraničního výboru Poslanecké sněmovny PČR na téma Evropa a islám na pozadí událostí kolem karikatur proroka Muhammada⁸. Jsme si však vědomi, že se jedná o jeden z pohledů na celou kauzu, a má diskurzivní konstruktivistický charakter stejně jako články uveřejněné ve třech sledovaných periodických *Mladé frontě Dnes*, *The Daily Telegraph* nebo *USA Today*.

Na konci ledna roku 2006 zaznamenal tisk vlny protestů muslimů po celém světě. Ty byly reakcí na zveřejnění dvanácti karikatur proroka Muhammada norským křesťanským časopisem *Magazinet*. Karikatury zobrazovaly proroka s turbanem v podobě doutnající bomby nebo volajícího na islámské mučedníky při vstupu do nebe: „Stůjte, stůjte, došly nám panny!“ Poprvé však byly karikatury zveřejněny již 30. září 2005 v dánském deníku *Jyllands-Posten*⁹. Sám Flemming Rose¹⁰, kulturní redaktor *Jyllands-Posten*, uvádí, že podnětů pro zveřejnění podobných karikatur bylo několik. V krátké době zaznamenal hned několik případů autocenzury. Nejčastěji uváděným je případ, kdy dánský spisovatel knih nemohl najít ilustrátora dětské knížky o Muhammadovi. Až čtvrtý oslovený s ilustrováním souhlasil, ovšem pod podmínkou anonymity¹¹. Proto se představitelé *Jyllands-Posten* obrátili na členy asociace dánských karikaturistů a požádali je, aby nakreslili Muhammada tak, jak jej vidí.

---

⁵ Svoboda slova v souvislosti s Muhammadovými karikaturami je tématem zpráv dodnes, např.: Dánské karikatury dodnes rozvířejí diskuze o svobodě slova. *Ct24.cz*, 2011.

⁶ Z posledních zpráv můžeme například uvést: Za výbuchy ve Stockholmu jsou teroristé, mstili se za karikatury proroka. *IDNES.cz*, 2010.

⁷ Úřad pro zahraniční styky a informace (ÚZSI) je zpravodajskou službou České republiky, jejíž působnost je upravena zákonem č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky.

⁸ Úřad pro zahraniční styky a informace : *Vnější zpravodajská služba ČR*. Evropa a islám v kontextu dění kolem karikatur proroka Mohameda, 2006.

⁹ Všechny dvanáct zveřejněných karikatur naleznete v Příloze č. 3.

¹⁰ ROSE, Flemming. *Proč jsem zveřejnil ty karikatury* [online]. Glosy.info, 2006.

¹¹ Jako další případy autocenzury uvedl Flemming Rose ve svém textu (2006) stažení instalace Johna Lathama zobrazující Korán, Bibli a Talmud roztrhané na kousky britskou galerií Tate nebo obrazu se sexuálním motivem a citací z Koránu švédským muzeem v Göteborgu.

Reakce ze strany dánských muslimů byly zpočátku spíše umírněné. Do celé záležitosti však zasáhl Ahmad Abdal Rahmán Abú Laban¹², který spolu s Tallaatem Fundem Kasinem z teroristické organizace Džama' al-Islamíja shromáždil otištěné karikatury spolu s dalšími neotištěnými obrázky, a po představitelích arabských států požadoval reakci. Jak bylo později zjištěno, mezi přiloženými obrázky se objevila i fotografie agentury AP (viz příloha č. 2: Karikatury), na které byl vyobrazen účastník soutěže o nejvěrnější prasečí chrochtání, která se pořádá ve francouzském Trie-sur-Baise, a ke které bylo připsáno: „Toto je prorok Mohamed.“ Okolo původu přiložených karikatur existují pochybnosti. Mluvčí Abú Labana uvedl, že tyto obrázky jim byly anonymně zaslány, existuje však podezření, že byly vyrobeny lidmi kolem Labana.

Na prosincovém zasedání Organizace islámské konference (OIC) se hlavním tématem stalo právě otištění Muhammadových karikatur dánským deníkem Jyllands-Posten a došlo ke zlomu na úrovni jednotlivých vlád. Během dalších měsíců vypukly nepokoje na palestinských územích, v Sýrii, Libanonu, Íránu, Afghánistánu, ale i na území Evropy. Jak uvádí Karel Randák, „... podle dostupných informací je zřejmé, že v celé kampani hrají karikatury proroka Mohameda „jen“ druhořadou roli. Je rovněž zřejmé, že protestní akce byly vyvolány záměrně, přičemž skutečné příčiny se v jednotlivých ohniscích nepokojů liší.“¹³ Na palestinských územích za nepokoje stály odštěpenecké proudy hnutí Fatah, Islámský džihád a Hamás a jejich vnitropolitické zájmy. Írán byl veden především svými zájmy v jaderném programu. Afghánský Taliban potřeboval ukázat stálou akceschopnost. Události měly však svůj politický význam i v Evropě. V některých zemích posilovaly nacionalisté a krajní pravice (pravicová Dánská lidová strana, Vlámský zájem v Belgii, Britská národní strana, Le Penova strana ve Francii).

V muslimských zemích měly protesty mnoho tisíc účastníků. Na konci ledna zapalovalo v Palestině vlajky Norska a Dánska několik tisíc lidí. 2. února byl z hotelové kavárny v Nábulusu unesen 21letý Němec, který byl však krátce poté propuštěn. 3. února zorganizovalo hnutí Hamás v Gaze největší demonstraci. Zúčastnilo se jí asi padesát tisíc lidí.

---

¹² Imám původem Palestinec, žijící od 90. let v Dánsku. „Původem Palestinec pocházející z Džaffy. Žil v Egyptě a Kuvajtu, kde se stal členem Muslimských bratří (Muslim Brotherhood). V Kodani navázal úzké vazby na Talaata Fuáda Kásima z teroristické organizace Džama' al-Islamíja. Společně vydávali periodikum „al-Morabitun“, udržovali kontakty s bývalými mudžáhidy z afghánské války, cestovali, navštěvovali mešity a kázali, vybírali i finanční prostředky pro souvěrce z Bosny a Čečenska. Aktivitu obou uvedených islamistických radikálů byly v centru pozornosti egyptských zpravodajských služeb.“ [Randák 2006]

¹³ Úřad pro zahraniční styky a informace : Vnější zpravodajská služba ČR [online]. 2006-02-22, 2007-11-08 [cit. 2011-03-27]. Evropa a islám v kontextu dění kolem karikatur proroka Mohameda. Dostupné z WWW: <<http://www.uzsi.cz/cz/evropa-a-islam-v-kontextu-deni-kolem-karikatur-proroka-mohameda.html>>.

V Syrském Damašku se původně pokojné demonstrace stále více radikalizovaly a vedly až ke zničení Dánské a Norské ambasády (v budovách se nacházelo také zastupitelství Chile a Švédska). Před francouzskou a americkou ambasádou se však demonstrující setkali s tuhým odporem. Den poté se odehrály až dvacetitísíkové demonstrace také v libanonském Bejrútu. Opět byla napadena dánská ambasáda (ve stejné budově sídlí i velvyslanectví Rakouska a Slovenska). 6. února byla v íránském Teheránu napadena dánská, rakouská a britská ambasáda. V Afghánistánu demonstranti zaútočili na norskou základnu NATO. Při zásahu policie zemřeli čtyři lidé. „*Velitel svrženého militantního hnutí Taliban mulla Dadulláh slíbil sto kilogramů zlata tomu, kdo zavraždí autora karikatur znevažujících proroka Mohameda. Po pěti kilogramech cenného kovu pak dá za zabití dánského, německého či norského vojáka.*“¹⁴

Jak jsem uvedla výše, nepokoje se objevily také v Evropě. Nedosáhly však tak rozsáhlých rozměrů jako v arabském světě. Na tisíc osob demonstrovalo 5. února v Paříži, o několik dní později dokonce tři tisíce. Důvodem bylo přetištění karikatur v listech France Soir a Liberation. 12. února již demonstrovalo přes sedm tisíc lidí, průběh však zdaleka nebyl tak konfliktní jako v arabském světě. Ve stejný den prošlo německým Düsseldorfem na dva a půl tisíce lidí, Berlínem a švýcarským hlavním městem Bern kolem tisíce lidí. S násilím se museli potýkat obyvatelé nizozemského Amsterdamu stejně jako belgických Antverp, kde došlo k ničení majetku. 8. února vyzval zástupce organizátorů protestů Salih Begović k bojkotů výrobků z Dánska a dalších zemí, které karikatury otiskly. 12. února proběhly demonstrace muslimů proti otištění karikatur také v Makedonii, obešly se však bez incidentů.

---

¹⁴ Úřad pro zahraniční styky a informace : Vnější zpravodajská služba ČR [online]. 2006-02-22, 2007-11-08 [cit. 2011-03-27]. Evropa a islám v kontextu dění kolem karikatur proroka Mohameda. Dostupné z WWW: <<http://www.uzsi.cz/cz/evropa-a-islam-v-kontextu-deni-kolem-karikatur-proroka-mohameda.html>>.

2 ISLÁM

Islám byl jedním z témat, na které autoři textů naráželi v průběhu celé kauzy. Cílem této kapitoly je přiblížit toto náboženství, jeho historické pozadí¹⁵, základní skutečnosti a pilíře islámu. Naším cílem však není popsat všechny aspekty týkající se tohoto náboženství, protože to zdaleka nedovoluje rozsah této práce a ani by to vzhledem k záměrům práce nebylo účelné.

Jak Giddens uvádí, náboženství si v naší společnosti představuje jako „... víru ve vyšší bytost, jež nám přikazuje, abychom na tomto světě dodržovali určitá mravní pravidla, a slibuje nám posmrtný život“¹⁶. Jak ale upozorňuje, tato představa neplatí pro všechna náboženství. Velký sociologický slovník definuje náboženství jako „... vztah člověka k tomu, co ho přesahuje, představa nebo jen pocit, že vedle světa přirozeného existuje nadpřirozený svět (síly, bytosti, mocnosti), a víra, že je člověk na této transcendentní skutečnosti nějakým způsobem závislý“¹⁷.

Islám čerpá z judaismu, nestoriánského a monofyzitského křesťanství a mazdismu.¹⁸ Stejně jako křesťanství či judaismus, patří k monoteistickým náboženstvím.¹⁹ Jeho počátek se datuje do šestého století našeho letopočtu a je tedy jedním z nejmladších velkých náboženství světa. Jak vysvětluje Michael Keene²⁰, slovo islám znamená „oddát se“ a slovo muslim „ten kdo se podřizuje vůli Alláha“. Islám není pouze náboženstvím, ale také způsobem života muslimů.

V islámu je striktně uctíván pouze Alláh, který je stvořitelem a vládcem světa. „*Věří se, že Alláh posílal čas od času proroky, jako byli Abrahám, Mojžíš a Ježíš, aby ukázali lidem, jak mají žít, ale jejich poselství byla do značné míry ignorována. Nakonec poslal Alláh Muhammada, posledního a největšího v prorocké linii, a odhalil mu svou vůli v řadě zjevení, která byla bezchybně zaznamenána v Koránu. Muslimové chovají k Muhammadovi nejvyšší úctu, ale nebyl božský, a proto se nesmí uctívat.*“²¹ V islámu nejsou zobrazovány lidské a

---

¹⁵ To je náplní především 3. kapitoly Prorok Muhammad.

¹⁶ GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Praha : Argo, 1999, s. 413.

¹⁷ *Velký sociologický slovník I, A - O*. Praha : Karolinum, 1996, s. 659.

¹⁸ *Srov. Velký sociologický slovník I, A - O*. Praha : Karolinum, 1996, s. 455.

¹⁹ *Srov. Velký sociologický slovník I, A - O*. Praha : Karolinum, 1996, s. 660. Islámskému světu vládne jeden Bůh, Alláh.

²⁰ *Srov. KEENE, Michael. Světová náboženství*. Praha : Euromedia group - Knižní klub, 2003, s. 120.

²¹ KEENE, Michael. *Světová náboženství*. Praha : Euromedia group - Knižní klub, 2003, s. 120 - 121.

zvířecí bytosti²², tedy ani prorok Muhammad. Přestože v dnešní době nalezneme různá vyobrazení živých bytostí, zákaz zobrazování Muhammada je stále dodržován. Jak uvádí Žonca, „... objevení se zákazu zobrazování člověka úzce souvisí s monoteistickým odmítnutím model a počátkem uctívání jediného, neviditelného a nezpodobitelného Boha.“²³

V islámu můžeme věřící rozdělit na dvě skupiny, a to dle toho, koho uznávají jako nástupce proroka Muhammada. Většinu ummy, náboženské obce, tvoří sunnitští muslimové, kteří jakožto nástupce proroka Muhammada vidí jeho přítele Abú Bakra. Ší'itští muslimové, kteří tvoří pouze jednu desetinu náboženské obce, považují za legitimního nástupce Muhammada jeho bratrance a zetě Ší'at Alího, kterého za svého nástupce zvolil sám Muhammad, po jeho smrti byl však zaměstnán přípravami prorokova pohřbu a mezitím muslimové zvolili jako nástupce Abú Bakra. „Ší'itský islám je oficiálním náboženstvím v Íránu a formou islámu, vyznávanou muslimskými komunitami v Iráku, Indii a Pákistánu. Jinde jsou muslimské obce sunnitské – od Indonésie (země s největším počtem muslimů) až po Afriku a od Asie po arabské komunity na Předním východě.“²⁴

Pozemským ohniskem víry muslimů je svatý text, Korán (v arabštině *al-Qur'án*²⁵). Obsahuje texty přednášené prorokem Muhammadem během jeho života. „Podle ortodoxního učení islámu je Korán nestvořené slovo boží, existující od věčnosti.“²⁶ Korán je rozdělen na 114 kapitol (tzv. *súry*), které jsou dále rozděleny na verše (tzv. *ája*). První súra (*al-Fátiha*) je muslimy odříkávána pětkrát denně a je tedy nejznámější. Korán učí muslimy, jaký způsob života by měli vést.²⁷

Základem islámu je jeho pět sloupů: „1) *Šaháda* je prohlášení, že je jen jediná nejvyšší bytost, Alláh, a že Muhammad je jeho Prorok. Víra, že Bůh je jenom jeden, tak základní pro islám, se nazývá *tahwíd*. 2) *Salát* je modlitba. Modlitby se odříkávají pětkrát denně a je to ta nejprvořadější činnost v životě muslima. 3) *Zakát* je obdarování chudých almužnou. Protože Muhammad sám vyrůstal v chudobě, učinil z péče o chudé a vdovy jednu ze základních povinností všech muslimů.²⁸ 4) *Sawm* je půst v měsíci ramadánu. 5) *Hadždž* je pouť na svatá místa islámu v Mekce, kterou je třeba vykonat alespoň jednou za život.“²⁹

²² Zákazu zobrazování živých tvorů říkáme anikonismus. [Žonca 2006]

²³ ŽONCA, Milan. Anikonismus - zákaz zobrazování živých tvorů. *Český rozhlas Leonardo*, 2006.

²⁴ KEENE, Michael. *Světová náboženství*. Praha : Euromedia group - Knižní klub, 2003, s. 126 – 127.

²⁵ Jak říká Keene, slovo *al-Qur'án* znamená „přednášet“. [Keene 2003] Hrbek doplňuje jeho další významy „recitovat“, příp. „číst“. [Hrbek 2006]

²⁶ *Korán*. Praha : Academia, 2000, s. 46.

²⁷ KEENE, Michael. *Světová náboženství*. Praha : Euromedia group - Knižní klub, 2003, s. 128 - 129.

²⁸ Jak podotýká Giddens, tohoto sloupu využívá stát, který tak ospravedlňuje vybírání daní. [Giddens 1999 : 417]

²⁹ KEENE, Michael. *Světová náboženství*. Praha : Euromedia group - Knižní klub, 2003, s. 132 - 133.

3 PROROK MUHAMMAD

Vzhledem k tomu, že středobodem celé kauzy byly karikatury konkrétní osoby, věnujeme tuto kapitolu jejímu přiblížení. Stručně popíšeme Muhammadův život, během něhož byly položeny základní kameny islámu. Hned na úvod podotýkáme, že „... muslimové uznávají zásluhy starších proroků (mezi něž řadí i Mojžíše a Ježíše), protože i jejich ústy mluvil Alláh. Teprve Muhammadovo učení je však pro ně dokonalým vyjádřením Jeho vůle, vtělené v Korán.“³⁰

3.1 Muhammadovo mládí

Svou definitivní podobu dostal islám s příchodem Pečeti proroků, jak je nazýván poslední z proroků, Muhammad³¹. Pro muslimy však nestál u zrodu islámu on, nýbrž Alláh³². Muhammad (tzn. „vysoce velebený“³³) se narodil do vládnoucího mekkánského kmene Kurajšovců³⁴ z rodu Hášimovců³⁵. Datum jeho narození není přesně známo, ale uvádí se rok 570 n. l.³⁶ Příslušníci kmene se již po čtyři generace starali o ochranu Mekky a živili se karavanním obchodem („... tohoto postavení se však domohli jen proto, že 100 let předtím vypudili Chuzá’ovce a vymanili se z vazalské podřízenosti království al-Kinda, které kdysi střední Arábii ovládalo“³⁷). Po smrti rodičů se Muhammada ujal nejprve jeho děd ‘Abd al-Muttalib, poté strýc Abú Tálíb, se kterým se vydával na obchodní výpravy. „Nesporným zůstává fakt, že byl celkem bezvýznamným a chudým příslušníkem rodu, nehrajícího žádnou větší úlohu ani v politickém, ani v hospodářském životě Mekky.“³⁸ Nedlouho poté, co vstoupil do služeb bohaté vdovy Chadídži, se s ní oženil a zlepšil tak své společenské postavení.

³⁰ GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Praha : Argo, 1999, s. 418.

³¹ V práci je užíváno označení Muhammad navzdory v České republice rozšířenějšímu označení Mohamed. Jméno ve formě, jak je užíváno v této práci, používají autoři, z nichž jsem čerpala, např. Smith (1995), Rogerson (2004), Armstrongová (2009) či Hrbek v překladu Koránu (2000), viz Seznam literatury a soupis bibliografických citací. V analyzovaných komunikátech se objevovalo několikero označení Proroka. V českých především Mohamed, v člancích z USA Today, stejně jako z britského The Daily Telegraph, Mohammed.

³² Mekkánci do té doby Alláha uznávali jako boha velmi mocného, ne však jediného (viz SMITH, Huston. *Světová náboženství : Po stopách moudrosti předků*. Praha : Knižní klub, k.s., 1995, s. 149.).

³³ Barnaby Rogerson [2004 : 21] překládá slovo Muhammad jako „Velebený“.

³⁴ Srov. SMITH, Huston. *Světová náboženství : Po stopách moudrosti předků*. Praha : Knižní klub, k.s., 1995, s. 148.

³⁵ Srov. *Korán*. Praha : Academia, 2000, s. 22.

³⁶ Srov. ARMSTRONGOVÁ, Karen. *Muhammad : Prorok, jeho život a poselství našemu času*. Řitka : Daranus, 2009, s. 6.

³⁷ ROGERSON, Barnaby. *Prorok Muhammad*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2004, s. 22.

³⁸ *Korán*. Praha : Academia, 2000, s. 22.

Zplodili spolu šest dětí, pouze čtyři dcery se však dožily dospělosti. Jak poznamenává Hrbek [2000 : 23] o mládí Muhammada, stejně jako o jeho prvních setkáních s náboženstvím, existuje pouze zlomek ověřených informací. Je zapotřebí vystačit si pouze s dohady vyplývajícími z Koránu a neověřených zdrojů.

3.2 Počátek náboženské činnosti

Mekka se ocitla v krizi. Rozšiřovalo se lupičství, navíc se v této době zhroutil mekkánský systém soudnictví a upadal politický život. Docházelo také k prudkým střetům mezi jednotlivými kmeny.³⁹ Na počátku svého náboženského života okolo roku 610 n. l. procházel Muhammad hlubokou psychickou krizí související právě s morální a společenskou krizí v Mekce.⁴⁰ Jak píše Ivan Hrbek, manželka Chadídža byla Muhammadovi oporou při prvních zjeveních. Ten se rozhodl vystoupit veřejně až o dva či tři roky později. Postoj Muhammada k náboženství se postupně utvářel, v této době ještě nezavrhoval uctívání model a mnohobožství (zatím nezdůrazňoval existenci pouze jednoho boha). První věřící se s Muhammadem scházeli tajně. Ačkoliv byl zpočátku Muhammad terčem posměšků, zájemců o nové náboženství přibývalo⁴¹. Mekkánští představitelé na zvyšující se zájem o Muhammada reagovala veřejnými urážkami a jeho následovníci byli diskriminováni. V čele opozice byli Abú Džahl a Abú Sujfán, představitelé nejmocnějších rodů Machzúmovců a Umajjovců. Vládnoucí té doby se obávali možného ohrožení svého postavení, vyplývajícího z myšlenky, kterou Muhammad hlásal, tedy že mocní jsou odpovědni Bohu stejně jako chudí. Navíc uznání Muhammada prorokem by znamenalo také uznání jeho moudrosti a povolání k řízení městských záležitostí. Představitelé Kurajšovců se pokusili o „kompromis“, který měl Muhammada v očích věřících snížit na úroveň pohanských kněží, kteří v té době nepožívali příliš úcty. Muhammad měl upustit od monoteismu a akceptovat pohanská božstva. Tak na chvíli učinil a ve verších udával, že je možné obracet se ke třem pohanským bohům. Když si však uvědomil důsledky tohoto kompromisu, verše (dle muslimů satanské) odvolal a nahradil je verši, které uctívání těchto bohů odsuzují. I díky neustálému boji s opozicí si Muhammad ujasňoval svůj postoj k náboženství a islám v této době tak dostal téměř konečnou podobu.⁴²

---

³⁹ Srov. SMITH, Huston. *Světová náboženství : Po stopách moudrosti předků*. Praha : Knížní klub, k.s., 1995, s. 148.

⁴⁰ Srov. *Korán*. Praha : Academia, 2000, s. 23.

⁴¹ Do té doby převládající náboženství se dá charakterizovat jako animistický polyteismus. [Smith 1995]

⁴² Srov. *Korán*. Praha : Academia, 2000, s. 23 - 26.

3.3 Odchod z Mekky

Vládnoucí vrstva však začala vyvíjet tlak jiným směrem, a to na přívržence nové víry. Jedinou možností, jak se tomuto tlaku vyhnout, bylo opuštění Mekky. V roce 615 se tedy několik rodin vydalo do křesťanské Etiopie, kde byli dobře přijati. Většina z nich se v roce 622 přesunula do Medíny, zbytek v roce 628. V Mekce zůstali pouze muslimové se silným postavením, stejně jako Muhammad, za něhož se postavila rodina. Odpůrci islámu, ostatní rody z kmene Kurajšovců, přestali v letech 616 – 618 s rodem Hašimovců obchodovat a uzavírat sňatky, jeho postavením to však neotřásl, protože stále vysílal karavany do Sýrie, od vyhlášení bojkotu se však k Muhammadovi nepřidali žádní noví přívrženci.⁴³

Muhammadova situace v Mekce se zhoršila po smrti manželky Chadídži a jeho hlavního ochránce, strýce Abú Táliba. Islám procházel vážnou krizí, stejně jako Muhammad. Pokusil se spolu se svou obcí věřících přesídlit do blízkého města a-Tá'ifu, nesetkal se však s vřelým přivítáním a obyvatelé města jej vyhnali. Aby získal ochranu jednoho z předáků kmene Naufal, byl nucen ukončit svou náboženskou činnost. Změna přišla v roce 620, kdy představitelé města Jathrib⁴⁴ požádali Muhammada, aby se ujal správy ve městě.⁴⁵ Dle Smithe⁴⁶ se Muhammad vydal do 280 mil vzdáleného města po slibu velvyslanců, že budou žít dle islámu a uctívat pouze Alláha. Jak píše Ivan Hrbek v předmluvě českého překladu Koránu⁴⁷, Muhammad na základě tohoto slibu vyslal nejprve několik svých přívrženců, aby zjistili situaci v Medíně a připravili půdu pro nové náboženství. Z prvních asi sedmdesáti přesídlených přívrženců se stala islámská šlechta. Jsou nazýváni jako *muhádžirové*. Medínští muslimové jsou označováni jako pomocníci, tj. *ansárové*, protože v nejtěžší době pomohli Muhammadovi. „*Obě skupiny dohromady nesou pak název ashábové, tj. druhové, přátelé Muhammadovi, a při vyslovení jména některého z nich je nutno dodat formuli radíja lláhu 'anhu – nechť Bůh v něm nalezne zalíbení.*“⁴⁸ Po pokusu o vraždu Muhammada bylo zapotřebí, aby se i on přesunul do Medíny. Na cestu se vydal s Abú Bakrem a jeho propuštěncem. Mekkánské pátrací čety neuspěly a Muhammad po cestě, během které se

---

⁴³ Srov. *Korán*. Praha : Academia, 2000, s. 27 - 28.

⁴⁴ Město Jathrib je dnes známé pod jménem Medína, což je zkratka názvu Medinat al-Nabi, Město Prorokovo [Smith 1995 : 153]. Dle Ivana Hrbka se toto město přejmenovalo na Madínat an-Nabí, zkráceně Madína [Korán 2000 : 32].

⁴⁵ Srov. *Korán*. Praha : Academia, 2000, s. 29 - 30.

⁴⁶ Srov. SMITH, Huston. *Světová náboženství : Po stopách moudrosti předků*. Praha : Knižní klub, k.s., 1995, s. 152.

⁴⁷ Srov. *Korán*. Praha : Academia, 2000, s. 31.

⁴⁸ *Korán*. Praha : Academia, 2000, s. 31.

musel několik dní schovávat v jeskyni, dorazil 24. září roku 622 do Medíny. Tento přesun je označován jako *hidžra*⁴⁹.

3.4 Nový život v Medíně

Dějiny islámu prošly výrazným přelomem a dostaly se do nové etapy. Muhammad se musel vypořádat s mnoha úkoly. V Medíně vládlo stále pohanské náboženství, bylo tedy zapotřebí zavést monoteismus. Medínská společnost byla navíc hodně roztržštěná. „*Z hlasatele nového náboženství, jímž byl Muhammad v Mekce, se stává v Medíně politik, zákonodárce i soudce, vojevůdce i zakladatel nové společenské organizace. Nové v tom smyslu, že se již neopírala o soudržnost kmenovou, nýbrž ideovou, vyrůstající z islámu.*“⁵⁰ To znamená, že muslimská obec, tzv. *umma*, je pouze jedním kmenem. Muhammad byl uznáván za její hlavu. „... *avšak po stránce politické byl pouze vůdcem jedné skupiny, muhádžirů, a tím postaven na roveň předákům medínských rodů.*“⁵¹ O uspořádání této společnosti informuje především dochovaná *Medínská ústava*. Z té je také zřejmé, že islám zprvu nepřijali všichni obyvatelé Medíny a i zde měl Muhammad svou opozici, jejíž členové jsou nazýváni jako *munáfiqún* (pokrytci, váhavci). Mezi členy opozice patřili také židé, ačkoliv Muhammad zprvu čekal, že budou na jeho straně. Vzhledem k tomu, že poukazovali na rozpory mezi Koránem a Starým zákonem, a tím mohli narušit jeho pozici proroka, Muhammad „*dospěl k závěru, že židé změnili původní Abrahamovo učení a odchýlili se od něho. Abraham se stal představitelem základního a dokonalého monoteistického učení, tzv. hanívej; další proroci byli sesíláni, aby toto náboženství utvrzovali, avšak přes jejich úsilí židé – a později také křesťané – se od něho odchýlili, provedli změny v Písmu svatém a nyní se brání proti pravdě, kterou přináší Muhammad, aby obnovil původní čistotu Abrahamovy víry.*“⁵² Když Muhammad v roce 624 rozhodl, že ke smíru se židy nedojde, provedl několikrát opatření. Směr, jímž se věřící obracejí při modlitbě (*qibla*) změnil z Jeruzaléma na Ka'bu, místo židovského pústu zavedl púst v měsíci ramadánu a původně sváteční sobotu vyměnil za pátek.⁵³

⁴⁹ Od tohoto data se počítá muslimský kalendář [Smith 1995 : 152].

⁵⁰ *Korán*. Praha : Academia, 2000, s. 32.

⁵¹ *Korán*. Praha : Academia, 2000, s. 33.

⁵² *Korán*. Praha : Academia, 2000, s. 34.

⁵³ *Srov. Korán*. Praha : Academia, 2000, s. 32 - 36.

3.5 Muhammadovy strategické plány

Muhammad potřeboval získat v Medíně silnou politickou pozici k tomu, aby mohl naplnit své cíle, jimiž bylo rozšíření islámu a ovládnutí Mekky. Přestože mekkánské emigranty svazovalo rodinné pouto a obyvatelé Medíny staré spojenectví s Kurajšovci, začal Muhammad napadat mekkánské karavany, protože si uvědomoval, že pro Kurajšovce je obchod velice důležitý. Ti byli počínáním Muhammada velice zneklidněni a roku 624 n. l. došlo k první velké bitvě u Badru. Místo karavany, kterou chtěl Muhammad se svými 324 muži přepadnout, se objevilo vojsko o 850-ti mužích. Přes výraznou početní převahu Kurajšovců Muhammad v boji zvítězil⁵⁴, získal velkou kořist, což ocenili i Medíňané, kteří dosud islám neuznávali a v bitvě se zbavil svého úhlavního nepřítele Abú Džahla. Navíc Kurajšovci ztratili obraz nepřemožitelnosti v očích ostatních kmenů. Vítězství tedy Muhammadovi velmi pomohlo, protože „... je pokládáno za znamení, kterým Bůh potvrzuje prorocké poslání Muhammadovo“⁵⁵.

Mezi Muhammadem a židy stále panovaly neshody, po vítězné bitvě měl však Muhammad lepší postavení než dříve. Oblehl židovský kmen Banú Qajnuqá', který se vzdal bez boje a opustil Medínu. V Mekce tak zbyly pouze dva židovské kmeny, Banú an-Nadír a Banú Qurajza, které se spojily s Mekkou a některými beduínskými kmeny. Kmen Banú-an Nadír byl z Mekky vyhnán, muži z druhého kmene byli popraveni a ženy a děti prodány do otroctví.⁵⁶

Mekkánci v roce 625 opět vytáhli do boje proti Muhammadovi, tentokrát s třemi tisíci muži proti sedmi stovkám muslimů. Přestože byli na počátku bitvy úspěšní, nakonec byli poraženi a Muhammad zraněn. Muslimové byli otřeseni a přemítali, zda Bůh stále stojí na jejich straně. Verše Koránu, které byly tehdy přidány, poučují, že za porážkou muslimů byla neposlušnost a touha po kořisti, nikoliv Bůh. Cílem této bitvy, který nebyl naplněn, byla úplná porážka muslimů. Muhammad tak očekával další boje. Aby zamezil možnému spojenectví Kurajšovců s ostatními kmeny, pořádal výpravy proti těmto kmenům. Mnoho z kmenů přijalo islám a začalo platit náboženskou daň, tzv. *zakát*, jiné kmeny přislíbily neutralitu v případném boji.⁵⁷

---

⁵⁴ Jak uvádí Hrbek, za vítězstvím stálo několik skutečností, jako nižší věkový průměr muslimů, menší „bojové nadšení“ Mekkánců a pevná víra muslimů. [Hrbek 2000 : 36]

⁵⁵ *Korán*. Praha : Academia, 2000, s. 36.

⁵⁶ *Srov. Korán*. Praha : Academia, 2000, s. 36 – 37.

⁵⁷ *Srov. Korán*. Praha : Academia, 2000, s. 37 – 38.

V roce 627 vytáhli Kurajšovci spolu se spojeneckými kmeny proti Medíně potřetí. Tentokrát sestavili armádu o deseti tisících mužů, Muhammad byl schopen povolat maximálně tři tisíce mužů. Spásný nápad měl otrok Salmán, který Muhammadovi poradil, aby byl před Medínou vykopán příkop. Pokaždé, když se nepřátelská armáda přiblížila, byla v příkopě zasypána šípy. Kurajšovcům začaly docházet potraviny, museli se tedy nakonec vrátit domů. Po této porážce ztratili Kurajšovci veškerou prestiž. Obyvatelé Mekky teď zaujímali rozdílné postoje. U jedněch se stupňovala nenávist vůči Muhammadovi, druzí se s ním snažili usmířit, protože Mekka ztrácela své výsadní postavení. Bylo jí totiž znemožněno obchodování se Sýrií a její dřívější prvenství přebírala Medína.⁵⁸

3.6 Podrobení Mekky

Muhammad se snažil Mekku izolovat od všech spojenců, pořádal tedy vpády do okolních kmenů. Všechny byly úspěšné a prorok tak rozšiřoval svůj vliv. „*V březnu roku 628 se Muhammad rozhodl uskutečnit 'umru, tj. malou pouť, jejímž jádrem jsou kultovní obřady okolo Ka'by. Spatnácti sty muslimy se dostal až do blízkosti Mekky, kde byl zastaven Kurajšovci (...). Po zdoluhavém jednání (...) byla uzavřena smlouva, v níž bylo stanoveno, že v tomto roce se muslimové vzdálí, avšak v příštím roce Mekkánci na tři dny vyklidí své město, aby muslimové mohli vykonat své poutní obřady.*“⁵⁹ Dalším úspěchem bylo uzavření desetiletého míru. Tato smlouva však mohla být pro Muhammada krizová, protože jeho stoupenci její význam nechápali. Muhammad krizi překonal vynucenou přísahou věrnosti svých druhů a tažením proti dalšímu kmeni. Zde přežil pokus o vraždu, když vyplivl otrávené maso jehněte. Do konce života měl však bolesti.⁶⁰

V roce 629 n. l. vykonal Muhammad se svými stoupenci první pouť do Mekky. Přestože ještě existovaly hlasy, které mluvily proti Muhammadovi a novému náboženství, několik významných kurajšovských předáků během této poutě přestoupilo k islámu. Panovala nejednota názorů a politický systém Mekky se rozpadal. V roce 630 porušili Kurajšovci příměří, když podporovali jeden ze spojeneckých kmenů při napadení muslimy. Muhammad zvolil jasnou odpověď. Vydal se s deseti tisíci muslimy na pochod proti Mekce. To byla zlomová událost v dějinách islámu, neboť Mekka zcela kapitulovala. 11. ledna 630 vstoupilo Muhammadovo vojsko do Mekky a narazilo na odpor pouze několika zarytých odpůrců. Poté

---

⁵⁸ Srov. *Korán*. Praha : Academia, 2000, s. 36.

⁵⁹ *Korán*. Praha : Academia, 2000, s. 39.

⁶⁰ Srov. *Korán*. Praha : Academia, 2000, s. 40 – 41.

dal Muhammad v Ka'bě zničit všechny modly a sám se v ní pomodlil. Ka'ba se stala střediskem islámu.⁶¹

Muhammad se spolu s Mekkánci vydal dobýt a podrobit si zbylé odpůrce. Na konci roku 630 n. l. uspořádal poslední výpravu mimo vlastní území Arabského poloostrova. Dal dohromady dosud největší vojsko o třiceti tisících mužích a jeho cesta byla vesměs úspěšná. Kmeny, které nebyly součástí velké ummy, islámské obce, se musely zavázat k příměří. V březnu roku 632 se Muhammad vydal na tzv. „pouť na rozloučenou“ do Mekky, během níž stanovil formu rituálů a obřadů. Po návratu do Medíny onemocněl a 6. června 632 zemřel v domě své ženy 'Á'íši. Zde byl později vybudován náhrobek, který tvoří druhé nejvíce uctívané místo v islámu.⁶²

---

⁶¹ Srov. *Korán*. Praha : Academia, 2000, s. 41 – 42.

⁶² Srov. *Korán*. Praha : Academia, 2000, s. 42 - 43.

4 PŘEDSUDKY A STEREOTYPY

Jednou ze specifických otázek, jejíž zodpovězení bude úkolem následující obsahové analýzy, je, zda se v komunikátech objevily etnické stereotypy.

4.1 Definice etnického stereotypu a předsudku

Abychom mohli etnické stereotypy zkoumat, je zapotřebí je nejdříve definovat. Původ pojmu stereotyp můžeme hledat v knize Public Opinion Waltera Lippmanna (1922). Jak uvádí Kaderka s Karhanovou⁶³, nejzdařilejší definici etnického stereotypu vytvořila německá sociolingvistka Uta Quasthoffová: „*Stereotyp je verbální výraz přesvědčení, které je zaměřeno na sociální skupiny nebo na jednotlivce jakožto členy těchto skupin, přičemž toto přesvědčení je v daném společenství velmi rozšířeno. Stereotyp má logickou formu soudu, který množině osob neopodstatněně zjednodušujícím a zobecňujícím způsobem a s emocionálně hodnotící tendencí připisuje nebo upírá určité vlastnosti nebo formy chování.*“⁶⁴

Dle Velkého sociologického slovníku je předsudek chápán jako „... *uzavřený postoj k čemukoliv, který se utváří jednou a priori danou náb. či ideol. determinantou*“⁶⁵ a „... *předsudek je zvláštním druhem stereotypu, je zobecněním, podle něhož určitá kategorie lidí má kvalitu nižší než my sami, přičemž tento názor je brán za daný bez dalšího přezkušování*“⁶⁶. Národnostní předsudky jsou pak „... *iracionálně založené postoje, obvykle afektivně podbarvené, vůči určitým národům (etnikům)*“⁶⁷.

---

⁶³ Srov. KADERKA, Petr; KARHANOVÁ, Kamila. *Obraz cizinců v médiích : Zpráva o projektu za rok 2002*. Praha 2002, s. 6.

⁶⁴ QUASTHOFF, U. *Soziales Vorurteil un Kommunikation. Eine sprachwissenschaftliche Analyse des Stereotyps*. Frankfurt am Main 1973, s. 28. Cit. dle: KADERKA, Petr; KARHANOVÁ, Kamila. *Obraz cizinců v médiích : Zpráva o projektu za rok 2002*. Praha 2002, s. 6.

⁶⁵ *Velký sociologický slovník II, P - Ž*. Praha : Karolinum, 1996, s. 875.

⁶⁶ *Velký sociologický slovník II, P - Ž*. Praha : Karolinum, 1996, s. 875.

⁶⁷ *Velký sociologický slovník II, P - Ž*. Praha : Karolinum, 1996, s. 875.

4.2 „My“ a „oni“

Jak jsme již zmínili v úvodu, popis událostí, jichž se týkají námi analyzované komunikáty, otevřel příležitost pro rozdělení společnosti na „nás“ a „je“. Podobnou tendenci nastiňují i Kaderka s Karhanovou⁶⁸, když v roce 2002 zkoumali, jaký obraz cizinců je utvářen médii. Při výzkumu se ukázalo, že problematické je především kriminální zpravodajství, v rámci kterého je běžné, že příslušníci etnických skupin jsou, na rozdíl od příslušníků majoritní skupiny, označováni etnickou kategorií. Navíc je v mediálních sděleních poukazováno na jejich cizost. Takto je o příslušnících etnických skupin vytvářen obraz, díky němuž příjemci sdělení snadno rozpoznají hrozbu přicházející od cizích, tedy těch druhých. Ve výzkumu, který provedli již rok předtím⁶⁹, také uvedli, že při výběru událostí, které budou zařazeny do zpravodajství, hraje velkou roli faktor negativnosti⁷⁰. Ty bývají spojeny s tzv. titulkovou xenofobií⁷¹, kdy je etnická příslušnost pachatele či oběti uváděna již v titulku, aniž by to bylo důležité. Jak upozorňují, „... označování aktérů negativní události etnickými kategoriemi (...) čtenářům sugeruje nějaké vysvětlení, a to bez ohledu na to, zda autor zprávy skutečně takové vysvětlení s jejich užitím spojuje, nebo zda jde o výsledek stylizační bezradnosti či rutiny. Dané kategorie jakožto soubor vlastností vázaných k určitému pojmenování jsou touto praxí médií zároveň utvářeny.“⁷²

Zygmunt Bauman⁷³ se rozdělením na kategorie „my“ a „oni“ zabýval již v roce 1990 (v českém překladu 1996). Skupina „my“ je ta, do které patřím, mezi mnou a jejími členy je nějaké pouto, jednání skupiny rozumím. Nepatřím, případně ani patřit nechci, do skupiny „oni“, jejíž členy znám pouze útržkovitě nebo vůbec. Jednání skupiny tedy ani nejsem schopný porozumět, a tedy ve mně vzbuzuje strach. Co je však zásadní, „... jak my, tak oni, vlastní skupina i cizí skupina – všichni odvozujeme sobě vlastní charakteristiky i své zvláštní emocionální naladění z našeho vzájemného antagonismu. Lze říci, že tento antagonismus vymezuje obě strany této opozice, a také, že obě tyto strany odvozují svou identitu právě

⁶⁸ KADERKA, Petr; KARHANOVÁ, Kamila. *Obraz cizinců v médiích : Zpráva o projektu za rok 2002*. Praha 2002, s. 3.

⁶⁹ KARHANOVÁ, Kamila; KADERKA, Petr. *Obraz cizinců v médiích : Zpráva o projektu za rok 2001*. Praha : Ústav pro jazyk český AV ČR, 2001, s. 4.

⁷⁰ Jedná se o jednu ze dvanácti zpravodajských hodnot, které byly formulovány norskými badateli Johanem Galtungem a Mari Rugeovou v 60. letech. [Kaderka 2002 : 247]

⁷¹ Jak Kaderka poznamenává, takovéto jednání má diskriminační charakter, protože „zločin je viděn prizmatem pachatelovy etnické příslušnosti“. [Kaderka 2002 : 247]

⁷² KARHANOVÁ, Kamila; KADERKA, Petr. *Obraz cizinců v médiích : Zpráva o projektu za rok 2001*. Praha : Ústav pro jazyk český AV ČR, 2001, s. 5.

⁷³ Viz BAUMAN, Zygmunt. *Myslet sociologicky : Netradiční uvedení do sociologie*. Praha : Sociologické nakladatelství (SLON), s. 44.

*z toho faktu, že jednu každou pojmáme prismatickým antagonistickým sepětím s jejím protikladem*⁷⁴. Jak Bauman dále poznamenává, právě díky této opozici kreslíme mapy svého světa.

Kategorie „my“ a „oni“ blízce souvisí s výše definovanými předsudky. Předsudky jsou totiž důsledkem nedůvěry a agresivity vůči jiné, odlišné, cizí skupině. Této skupině přisuzujeme negativní (mohou být i smyšlené) vlastnosti. Navíc za původce agresivity a negativních vztahů považujeme právě tuto cizí skupinu. Bauman dále tvrdí, že se předsudek projevuje tzv. dvojím morálním metrem. To znamená, že „dobré skutky“ z naší strany jsou považovány za projev dobré vůle, ovšem to samé jednání opoziční strany je bagatelizováno. Navíc jakýkoliv poklesek druhé strany odsuzujeme a zdá se, že „... *surovost vůči členům cizí skupiny nijak neodporuje morálnímu svědomí*“⁷⁵.

---

⁷⁴ BAUMAN, Zygmunt. *Myslet sociologicky : Netradiční uvedení do sociologie*. Praha : Sociologické nakladatelství (SLON), 1996, s. 45.

⁷⁵ BAUMAN, Zygmunt. *Myslet sociologicky : Netradiční uvedení do sociologie*. Praha : Sociologické nakladatelství (SLON), 1996, s. 50.

5 MEDIÁLNÍ KONSTRUKCE REALITY

Tvrzení, že lidé vytvářejí svou realitu, přičemž zapomínají, že jsou jejími tvůrci a tuto realitu považují za objektivní, předložil ve své knize Thomas Luckmann a Peter Berger již v 60. letech.⁷⁶ Dle nich působí v procesu socializace na člověka významní druzí. „Každý jedinec se rodí do objektivní sociální struktury, v jejímž rámci se setkává s významnými druhými, kteří mají jeho socializaci na starosti. Tito významní druzí jsou mu vnuceni. Jejich definice jeho situace jsou mu předkládány jako objektivní realita. Tak se jedinec zrodil nejen do objektivní sociální struktury, ale také do objektivního sociálního světa. Významní druzí mu tento svět zprostředkovávají a v průběhu tohoto zprostředkovávání ho pozměňují.“⁷⁷ Sedláková podotýká, že „... aby byla výsledná konstrukce sociální reality pevná, je neustále reprodukována a legitimizována“⁷⁸

Realita však není konstruována pouze jednotlivci, na jejím vytváření se podílejí i média. Na tuto vlastnost médií poukázal Walter Lippmann již ve 20. letech 20. století. „Tvrdil, že lidé nejednají podle toho, co se událo, ale podle toho, co si na základě obrazů, které jim předkládá tisk, myslí, že se událo.“⁷⁹ Existuje mnoho přístupů k teorii masových médií. Anthony Giddens⁸⁰ uvádí přístup Jeana Baudrillarda jako jeden z nich. Ten se domnívá, že média přetváří samu podstatu našeho života, tedy média definují náš svět, tedy nejen reprezentují. Tvrdí, že „... v době všudypřítomných masových médií vzniká vlastně nová realita (hyperrealita), vytvářená prolínáním lidského chování a mediálních vjemů. Svět hyperreality se skládá z mediálních vjemů odvozujících svůj smysl od jiných vjemů a tudíž nezakotvených ve „vnější realitě“ ...“⁸¹

Tyto věty se ukazují býti platnými i ve vztahu k utváření obrazu o cizincích, v našem případě vyznavači konkrétního náboženství. Jak uvádí Křížková⁸², v České republice se v současné době hlásí k islámu nepříliš početná skupina zhruba deseti tisíc lidí. Jak dále podotýká, „... vzhledem k malému počtu muslimů na českém území a zároveň předpokládané silné mediální akcentaci problémů spojovaných s islámem ve světě v poslední době (...) se

⁷⁶ Srov. REIFOVÁ, Irena, et al. *Slovník mediální komunikace*. Praha : Portál, 2004, s. 278.

⁷⁷ BERGER, Peter L.; LUCKMANN, Thomas. *Sociální konstrukce reality : Pojednání o sociologii vědění*. Praha : Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999, s. 130.

⁷⁸ SEDLÁKOVÁ, Renáta. *Mediální konstrukce reality - reprezentace druhých*, 2008, s. 148.

⁷⁹ SEDLÁKOVÁ, Renáta. *Mediální konstrukce reality - reprezentace druhých*, 2008, s. 149.

⁸⁰ GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Praha 1999, s. 373.

⁸¹ GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Praha 1999, s. 374.

⁸² KRÍŽKOVÁ, Martina. *Neviditelná menšina – analýza mediálního obrazu českých muslimů*.

v české veřejnosti mohou vytvářet názory, které neodpovídají realitě skutečného života muslimské komunity v Čechách, ale mohou zprostředkovaně ovlivňovat jejich zdejší životní prostor. Při absenci většinové osobní zkušenosti nemají zdejší občané ovšem možnost tyto informace konfrontovat s ničím jiným, než opět s mediálně konstruovaným obrazem islámu (muslimské komunity) v Česku.“⁸³

Tvůrci teorie sociální konstrukce reality, Berger s Luckmannem, vycházeli z myšlenek několika sociálních teoretiků, mezi nimi i antropologa a sociálního psychologa Williama Isaaca Thomase. Ten vytvořil koncept definice situace, který byl poprvé publikován již v roce 1918 ve spise *Polish Pasant in Europe and America*. „Thomasův teorém tvrdí, že jestliže je určitá situace lidmi definována jako reálná, je reálná i ve svých důsledcích.“⁸⁴

---

⁸³ KRÍŽKOVÁ, Martina. Neviditelná menšina – analýza mediálního obrazu českých muslimů. In *Cizinci, naši a média : Mediální analýzy*. Praha : Multikulturní centrum, 2007, s. 48.

⁸⁴ REIFOVÁ, Irena, et al. *Slovník mediální komunikace*. Praha : Portál, 2004, s. 262.

6 METODIKA PRÁCE

Dle Jane C. Kronick⁸⁵, pro analýzu psaných textů můžeme použít tři druhy formální metodologie, a to formální obsahovou analýzu, Glasser-Straussovou metodu konstantního srovnávání a hermeneutickou interpretaci⁸⁶ textu. V praktické části práce jsem přistoupila k využití dvou metodologií, konkrétně obsahové analýzy a interpretativního čtení. V této kapitole si klademe za cíl přiblížit zvolené metody práce.

K dosažení stanovených cílů práce byla za základní výzkumnou techniku zvolena obsahová analýza. „*Obsahová analýza je kvantitativní výzkumnou metodou pro systematicky⁸⁷ a intersubjektivně⁸⁸ ověřitelný popis komunikačních obsahů vycházející z vědecky podloženého kladení otázek⁸⁹ a „výsledkem a cílem obsahové analýzy je kvantitativní popis mediovaných obsahů.“⁹⁰ Scherer⁹¹ přisuzuje obsahové analýze vlastnost vysoké míry strukturovanosti a tedy vysoký stupeň ověřitelnosti, protože každý krok analýzy podléhá předem stanoveným pravidlům. Jak uvádí McQuail⁹², obsahová analýza se snaží být nezávislá na osobě výzkumníka, je tedy možné tuto výzkumnou metodu považovat za spolehlivou. Zároveň však upozorňuje na riziko, že při konstruování systému kategorií „*badatel zavede vlastní významový systém, spíše než aby ho „odvozoval“ z obsahu*“⁹³. Dále upozorňuje, že výstup obsahové analýzy se liší od zdrojového materiálu.*

Jak Scherer⁹⁴ uvádí, výzkumný proces má několik fází, které se v praxi prolínají a nelze je tedy od sebe oddělit. V první fázi je třeba připravit zadání výzkumu, které vychází z prostudování odborné literatury, a zvážení, zda je právě obsahová analýza metodou, jež dokáže odpovědět na výzkumnou otázku. Další fází je operacionalizace výzkumného tématu.

---

⁸⁵ KRONICK, Jane C. Alternativní metodologie pro analýzu kvalitativních dat. Sociologický časopis. 1997, 33, 1, s. 57.

⁸⁶ Jak říká Vladimír Chrz, „*interpretace (ars explicandi) je explikací implicitního v utváření významu*“. Jedná se tedy o vyslovení nevysloveného. Chrz zároveň upozorňuje, že interpretaci není možné zaměňovat s porozuměním. Můžeme totiž rozumět, aniž bychom „vyslovili nevyslovené“. [Chrz 2009 : 16].

⁸⁷ Všechny mediální obsahy jsou analyzovány stejným způsobem [Scherer 1998 : 35].

⁸⁸ Každý další výzkumník by měl být schopný při aplikaci stejného postupu analýzy dosáhnout stejných výsledků [Scherer 1998 : 35].

⁸⁹ SCHERER, Helmut. Úvod do metody obsahové analýzy. In SCHULZ, Winfried, et al. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. Praha : Karolinum, 1998, s. 31.

⁹⁰ SCHERER, Helmut. Úvod do metody obsahové analýzy. In SCHULZ, Winfried, et al. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. Praha : Karolinum, 1998, s. 32.

⁹¹ Srov. SCHERER, Helmut. Úvod do metody obsahové analýzy. In SCHULZ, Winfried, et al. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. Praha : Karolinum, 1998, s. 31.

⁹² MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha : Portál, 2007, s. 309.

⁹³ MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha : Portál, 2007, s. 309.

⁹⁴ Srov. SCHERER, Helmut. Úvod do metody obsahové analýzy. In SCHULZ, Winfried, et al. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. Praha : Karolinum, 1998, s. 32 - 39.

Z kvalitativního hlediska je pro výzkum nejdůležitější *reliabilita*, tedy skutečnost, že výsledky výzkumu nejsou závislé na osobě výzkumníka a za použití stejných postupů a výchozích zdrojů musí každý další výzkumník dojít ke stejným výsledkům a *validita*, která vyjadřuje požadavek na správné použití metody, tedy aby skutečně měřila to, co bylo zamýšleno. Operacionalizace začíná „... vymezením výběrového souboru šetření, kterým se rozumí výběr jednotek přicházejících v úvahu pro analýzu“. Vybíráme, jaká média, a jaké jejich obsahy analyzovat, v jakém časovém rozmezí, a specifikujeme mediované obsahové jednotky. K dalším fázím výzkumu patří plánování a organizace, přípravná a ověřovací fáze, sběr dat a jejich vyhodnocení.⁹⁵

6.1 Formulace výzkumných otázek

Jak jsem uvedla výše, před zahájením výzkumu je zapotřebí stanovit výzkumnou otázku.⁹⁶ Hlavní výzkumná otázka, jejíž zodpovězení od výzkumu očekáváme, zní: Jak vybraná média informovala o událostech spojených se zveřejněním karikatur proroka Muhammada ve zvoleném období prvních dvou měsíců roku 2006? K jejímu zodpovězení je zapotřebí opovědět na tyto specifické výzkumné otázky:

- i) S jakou četností vybrané deníky informovaly o kauze Muhammadových karikatur?
- ii) Která témata se ve spojitosti se sledovanou kauzou v analyzovaných denících objevovala?
- iii) Objevily se v komunikátech etnické stereotypy? Pokud ano, jaké a s jakou četností? Jak se liší obraz muslimů v člancích jednotlivých deníků?

---

⁹⁵ McQuail definuje základní postup obsahové analýzy takto: „1) zvolit vzorek obsahu; 2) vytvořit relevantní rámec kategorií vnějších referentů (jako je soubor politických stran nebo zemí, o kterých se může v obsahu hovořit; 3) zvolit „jednotku analýzy“ obsahu (může to být slovo, věta, oddíl, celý článek, obraz, sekvence atd.); 4) pomocí počítání frekvence zvolených jednotek obsahu zmiňujících se o relevantních tématech umístit obsah do připraveného rámce; 5) vyjádřit výsledky jako celkovou skladbu vybraného vzorku obsahu podle frekvence výskytu hledaných referencí.“ [McQuail 1999 : 308]

⁹⁶ Srov. SCHERER, Helmut. Úvod do metody obsahové analýzy. In SCHULZ, Winfried, et al. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. Praha : Karolinum, 1998, s. 33.

6.2 Definování vzorku analýzy

Jak jsme již uvedli, dle Scherera⁹⁷ je prvním krokem operacionalizace definování souboru šetření, tedy základní soubor jednotek určených k analýzy. Předmětem naší analýzy jsou články uveřejněné v českém deníku *Mladá fronta Dnes*, britském deníku *The Daily Telegraph* a americkém *USA Today*.

Pro analýzu jsme zvolili časové období dvou měsíců ledna až února roku 2006. Vzhledem k tomu, že první článek vztahující se ke sledovanému tématu byl uveřejněn až na konci ledna, zúžili jsme sledované období na 31. ledna až 28. února roku 2006, kdy média o kauze prorokových karikatur a s ní spojených událostech informovala několika články denně.

6.3 Definování jednotky analýzy

Jako základní jednotku analýzy jsme zvolili novinový článek uveřejněný v jednom z vybraných periodik⁹⁸, které bylo ve sledované době v dané lokalitě nejčtenější. Přepis komunikátů *Mladé fronty Dnes* jsme získali v archívu mediální databáze *Anopress IT*, přepis článků deníků *The Daily Telegraph* a *USA Today* v archívu databáze ProQuest. Předmětem analýzy nejsou fotografie vzhledem k tomu, že nejsou součástí přepisů textů v databázích.

6.4 Stanovení proměnných pro analýzu

Stanovili jsme, že zkoumanými jevy bude téma článku, zdroje informací a přítomnost etnických stereotypů. Blíže k těmto jednotlivým kategoriím obsahu uvádíme v kapitole č. 7. Obsahová analýza článků věnujících se sledované kauze.

---

⁹⁷ SCHERER, Helmut. Úvod do metody obsahové analýzy. In SCHULZ, Winfried, et al. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. Praha : Karolinum, 1998, s. 33.

⁹⁸ Původním záměrem výzkumu byla analýza textů uveřejněných na webových stránkách uvedených deníků. Avšak vzhledem k aktualizaci webových obsahů již tyto články nelze dohledat a bylo zapotřebí přistoupit k jiné variantě, tedy analýze článků uveřejněných v tištěných verzích deníků.

7 OBSAHOVÁ ANALÝZA ČLÁNKŮ VĚNUJÍCÍCH SE SLEDOVANÉ KAUZE

V následující kapitole popíšeme průběh obsahové analýzy článků zabývajících se kauzou karikatur proroka Muhammada a interpretujeme její výsledky.

Výzkum byl zaměřen na články týkající se výše popsané kauzy⁹⁹ uveřejněné ve třech vybraných periodických reprezentujících v dané době nejčtenější deníky v konkrétních lokalitách Česká republika, Velká Británie a Spojené státy americké.

Za Českou republiku se jedná o deník *Mladá fronta Dnes*, za Spojené státy americké o deník *USA Today* a za Velkou Británii o deník *The Daily Telegraph*. Sledované období bylo zvoleno v časovém rozmezí 31. ledna až 28. února roku 2006, kdy tyto deníky informovaly o kauze až několika články denně.

Zkoumané komunikáty jsme získali z databází Anopress (*Mladá fronta Dnes*) a ProQuest (*The Daily Telegraph* a *USA Today*). Klíčovým pro výběr článků z databáze Anopress bylo slovo karikatura, pro výběr článků z databáze ProQuest bylo klíčovým slovo cartoon, popř. caricature. Původní počet článků, pro které byla jediným kritériem výše zmíněná klíčová slova, byl 392 článků. Konkrétně pak 170 článků v *Mladé frontě Dnes*, 135 článků v *The Daily Telegraph* a 87 článků v *USA Today*.

7.1 Četnost textů vztahujících se ke kauze

Při prvním čtení byly vyřazeny články, které sice obsahovaly klíčové slovo, avšak věcně nesouvisely se sledovanou kauzou. Získali jsme tak soubor 254 článků, 146 článků z *Mladé fronty Dnes*, 85 článků z *The Daily Telegraph* a 23 článků z *USA Today*. Dále jsme vyřadili články, ve kterých se autoři ke kauze sice vyjadřují, či ji zmiňují, věnují se však jinému tématu¹⁰⁰. Vyřazeny byly i komunikáty, které se při zadání klíčových slov do databáze Anopress zobrazily duplikovaně. Jednalo se o totožné články lišící se pouze v několika větách či nadpisem. Jak je uvedeno na záznamech z databáze Anopress, články byly uveřejněny

---

⁹⁹ Viz kapitola 1 Průběh sledované kauzy, str. 9.

¹⁰⁰ Příkladem může být článek z 16. 2. 2006 Ptačí chřipka: ne všemu lze věřit, vyjmenovává autor aktuální témata „Mezi zprávami o koncepci zdravotnictví, protestech proti karikaturám, olympiádě, o počasí vyčnívá ještě jedna – ptačí chřipka.“ Zmiňuje zde i protesty proti karikaturám Proroka Muhammada, zbytek článku se však věnuje pouze tématu ptačí chřipky.

v konkrétní shodující se dny. Bylo tedy zapotřebí přistoupit k fyzické kontrole a srovnání výsledků z databáze s archivovanými výtisky. Toto porovnání potvrdilo, že konkrétní dny byl uveřejněn vždy pouze jeden článek z duplikovaných. Pro potřeby analýzy bylo tedy určeno, který článek byl skutečně publikován, ostatní téměř totožné texty byly vyřazeny.

Dále jsme vyloučili články regionálních mutací deníků, protože záměrem je sledovat komunikáty uveřejněné celostátně. Nezařadili jsme také články, které se věnují názorům čtenářů, protože jsme se rozhodli zkoumat pouze redakční texty. Vyřazena byla v *Mladé frontě Dnes* rubrika *Z vašich dopisů* a *Fórum čtenářů*, v *The Daily Telegraph* rubrika *Letters To The Editor*, v *USA Today* rubrika *Letters* a *Debate*. Tímto vyřazením jsme získali soubor 166¹⁰¹ textů, které budou podrobeny následující analýze. *Mladá fronta Dnes* je zastoupena 98 články, deník *The Daily Telegraph* 54 články a *USA Today* 14 články.

Součástí obsahové analýzy nejsou fotografie vzhledem k tomu, že nejsou součástí informací, které jsou nabízeny databázemi. Podrobeny následné analýze budou články jak zpravodajské, tak publicistické s ohledem na to, že v konkrétních denících jsou rozdíly mezi žánry stírány a je tedy komplikované určit, o jaký text se jedná¹⁰².

V dalších krocích analýzy klademe důraz pouze na titulek a samotný text článku, to znamená, že informace o autorovi článku, informace přidané databázemi dodatečně k textu, či popisky fotografií (které, jak jsme uvedli výše, nejsou součástí obsahové analýzy) považujeme za irelevantní.

Skutečnost, že se počet článků věnujících se sledované kauze takto výrazně liší, je pozoruhodná. Rozdíl je ještě patrnější, když porovnáme relativní četnost článků k tématu publikovaných vybranými deníky.

Tabulka 1: Četnost sledovaných článků

	absolutní četnost	relativní četnost
Mladá fronta Dnes	98	3,70%
The Daily Telegraph	54	0,99%
USA Today	14	0,70%

¹⁰¹ Seznam analyzovaných článků naleznete v Příloze č. 1.

¹⁰² Soubor analyzovaných článků je z hlediska žánrového velice různorodý a mezi analyzovanými komunikáty lze nalézt zprávy, glosy, komentáře, rozhovory ad.

Částečné vysvětlení odlišného počtu publikovaných textů v jednotlivých médiích může podat porovnání celkového počtu publikovaných článků s celkovým počtem slov. Získáme tak průměrný počet slov jednoho článku konkrétního periodika. Z výsledků je patrné, že nejnižší průměrný počet slov obsahují články publikované *Mladou frontou Dnes*, zatímco článek publikovaný deníkem *USA Today* obsahuje dvojnásobné množství slov. Můžeme tedy odhadovat, že rozdíl je především ve stavbě článků a jedná se o odlišný přístup redakcí k tvorbě článků.

Tabulka 2: Průměrný počet slov v jednom sledovaném článku

deník	počet článků	počet slov	Průměrný počet slov/článek
Mladá fronta Dnes	98	38227	390
The Daily Telegraph	54	31736	581
USA Today	14	11108	793
celkem	166	81071	488

Z údajů předchozí tabulky jsme stanovili kategorie, dle nichž kvantifikujeme, v jakém rozmezí se počet slov jednotlivých článků pohybuje. Vzhledem k tomu, že průměrný počet slov v komunikátech *Mladé fronty Dnes* je 390, v textech *The Daily Telegraph* 581 a *USA Today* 793, stanovili jsme čtyři kategorie: *do 400 slov*, do které spadá nadpoloviční většina (63,3 %) komunikátů uveřejněných v deníku *Mladá fronta Dnes* a nejvíce článků (31,5 %) otištěných v deníku *The Daily Telegraph*, kategorii *v rozmezí 401 až 600 slov*, *601 až 800 slov*, do které spadá 50 % článků uveřejněných v deníku *USA Today* a kategorii *nad 800 slov*.

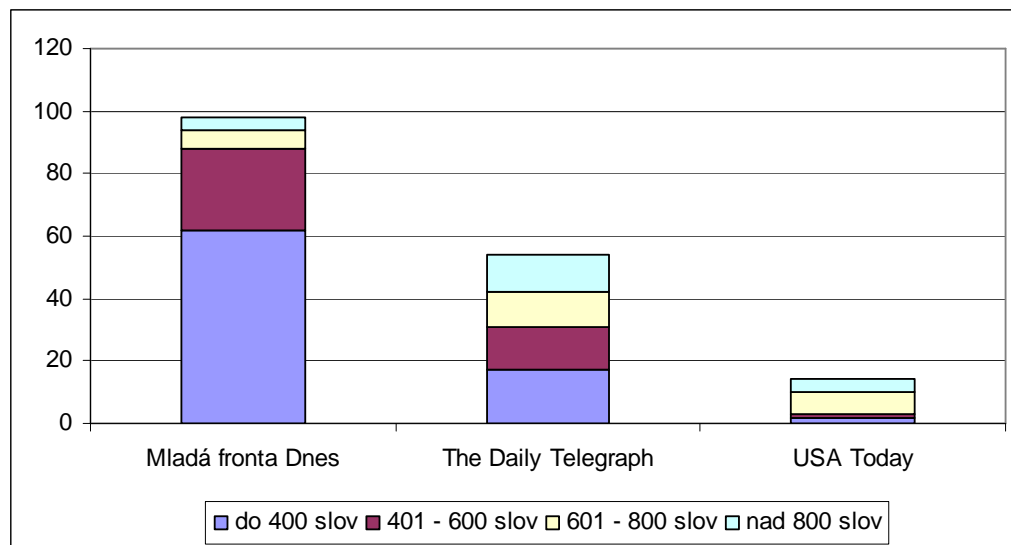
Tabulka 3: Absolutní četnost komunikátů kategorizovaných dle počtu slov

počet slov	Mladá fronta Dnes	The Daily Telegraph	USA Today
do 400 slov	62	17	2
401 - 600 slov	26	14	1
601 - 800 slov	6	11	7
nad 800 slov	4	12	4

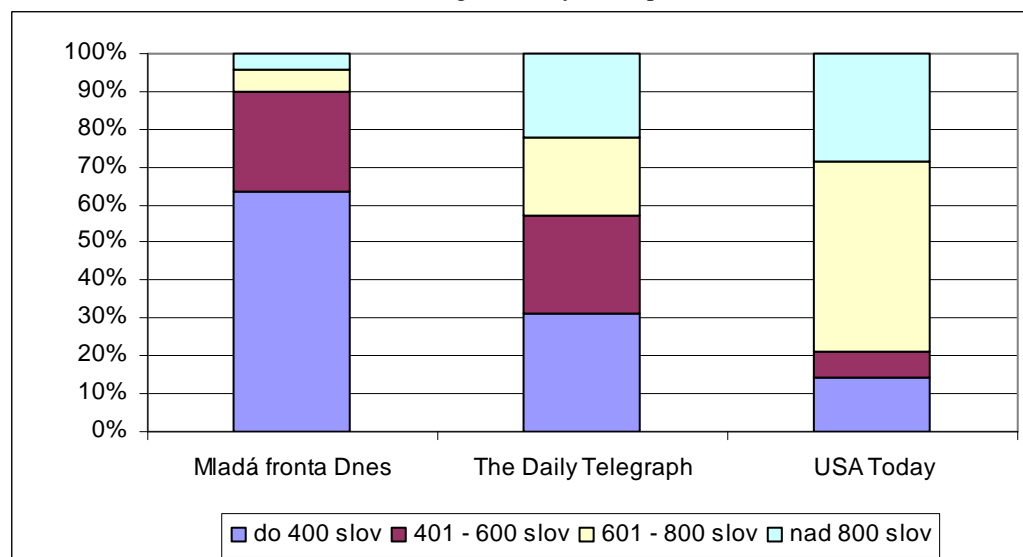
Zjištěné údaje uvádíme pro lepší srozumitelnost v následujících grafech, z nichž první (**Graf 1**) vyjadřuje absolutní četnost takto kategorizovaných komunikátů a druhý (**Graf 2**) jejich četnost relativní.

Graf 1: Absolutní četnost komunikátů kategorizovaných dle počtu slov

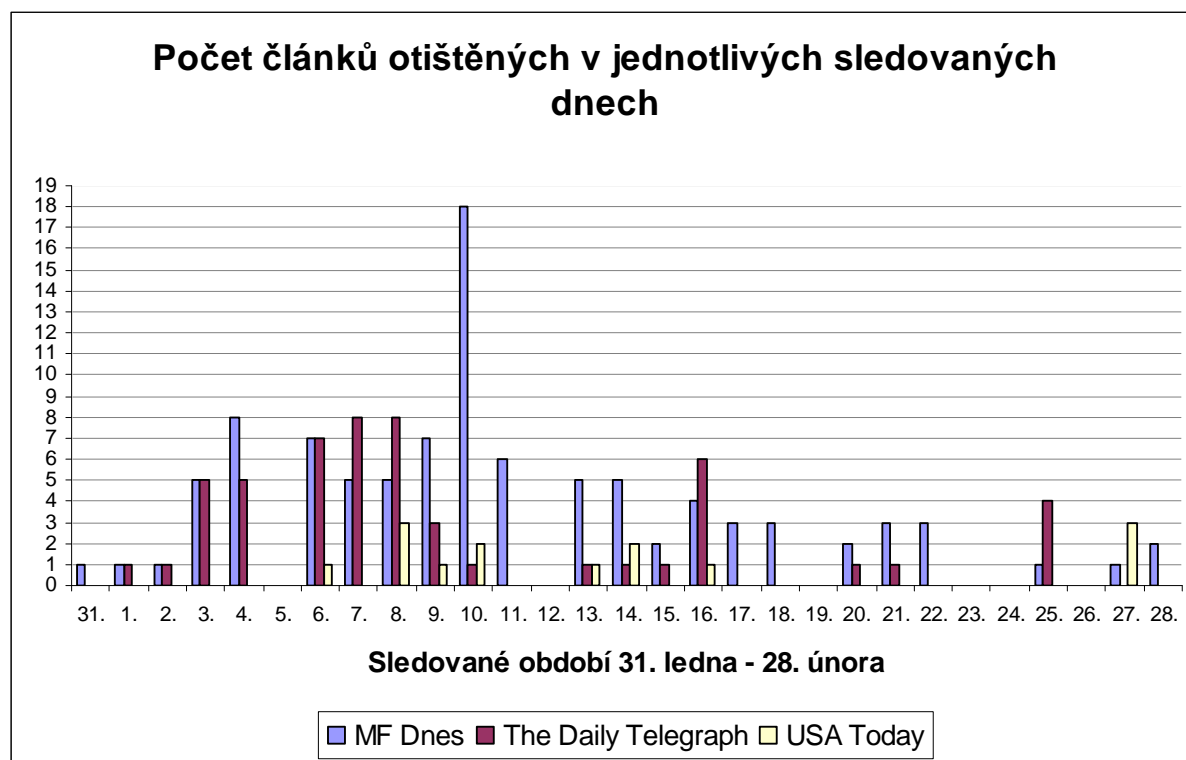
Graf 2: Relativní četnost komunikátů kategorizovaných dle počtu slov

Dále jsme sledovali, jak se proměňovalo množství článků uveřejněných v denících v jednotlivých dnech. Jak již bylo uvedeno, sledované období bylo vybráno v rozmezí 31. ledna až 28. února 2006. Jako první uveřejnila článek související s kauzou *Mladá fronta Dnes* a to 31. ledna 2006. *Deník The Daily Telegraph* uveřejnil první článek 1. února a *USA Today* až 6. února roku 2006.

Jak znázorňuje následující graf, podstatně nejvíce textů uveřejnila *Mladá fronta Dnes* 10. února 2006. Celkově se jednalo o 18 článků. *Deník The Daily Telegraph* uveřejnil nejvíce článků 7. února 2006 a to 9. *USA Today* uveřejnil 8. února 2006 3 články. Jedná se o nejvyšší počet článků týkajících se sledované kauzy, které tento deník uveřejnil v jeden den.

Graf 3: Počet článků uveřejněných v jednotlivých dnech sledovaného období

Následující tabulka znázorňuje, kolik článků vztahujících se ke sledovanému tématu bylo zveřejněno jednotlivými periodiky v konkrétní dny sledovaného období. Zároveň zobrazuje relativní četnosti sledovaných komunikátů, to znamená, v jakém poměru k celkovému množství zveřejněných článků byly články věnující se sledované kauze. Z tabulky můžeme vyčíst, že nejvíce prostoru (co se týče počtu článků, nikoliv počtu slov) věnovala událostem souvisejícím s otištěním karikatur proroka Muhammada *Mladá fronta Dnes*. Dne 10. února věnovala článkům s touto tematikou dokonce více než jednu pětinu listu.¹⁰³ *Deník The Daily Telegraph* poskytl nejvíce prostoru ve dnech 6. až 8. února¹⁰⁴, maximálně však necelých 5 % svého rozsahu. *Deník USA Today* se kauzou zabýval nejvíce 8.

¹⁰³ V tento den vyhradila článkům souvisejícím s kauzou speciální rubriku *Střet civilizací*.

¹⁰⁴ V těchto dnech se čtenáři mohli setkat s novými speciálními rubrikami *Muslim Protests* a *Muslim Extremism*.

února, ve sledovaném období však článkům souvisejícím s otištěním karikatur nevěnoval žádnou speciální rubriku¹⁰⁵.

Tabulka 4: Absolutní a relativní četnost komunikátů zveřejněných v jednotlivých dnech

Datum	Celkem		Mladá fronta Dnes		The Daily Telegraph		USA Today	
	absolutní četnost	relativní četnost	absolutní četnost	relativní četnost	absolutní četnost	relativní četnost	absolutní četnost	relativní četnost
31. leden	1	0,28%	1	1,27%	0	0,00%	0	0,00%
1. únor	2	0,56%	1	0,93%	1	0,60%	0	0,00%
2. únor	2	0,53%	1	1,01%	1	0,53%	0	0,00%
3. únor	10	2,52%	5	6,02%	5	2,69%	0	0,00%
4. únor	13	2,84%	8	9,41%	5	1,34%	0	x
5. únor	0	x	0	x	0	x	0	x
6. únor	15	3,68%	7	7,14%	7	3,65%	1	0,85%
7. únor	13	3,71%	5	5,95%	8	4,37%	0	0,00%
8. únor	16	4,00%	5	3,18%	8	4,79%	3	3,95%
9. únor	11	3,13%	7	8,64%	3	1,62%	1	1,16%
10. únor	21	5,39%	18	20,93%	1	0,52%	2	1,83%
11. únor	6	1,08%	6	3,49%	0	0,00%	0	x
12. únor	0	x	0	x	0	x	0	x
13. únor	7	1,95%	5	7,14%	1	0,52%	1	1,02%
14. únor	8	2,34%	5	7,94%	1	0,51%	2	2,41%
15. únor	3	0,88%	2	2,02%	1	0,53%	0	0,00%
16. únor	11	2,94%	4	4,88%	6	3,08%	1	1,03%
17. únor	3	0,66%	3	2,65%	0	0,00%	0	0,00%
18. únor	3	0,52%	3	1,53%	0	0,00%	0	x
19. únor	0	x	0	x	0	x	0	x
20. únor	3	0,86%	2	2,74%	1	0,53%	0	0,00%
21. únor	4	1,19%	3	4,29%	1	0,54%	0	0,00%
22. únor	3	0,84%	3	3,41%	0	0,00%	0	0,00%
23. únor	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
24. únor	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
25. únor	5	0,85%	1	0,47%	4	1,07%	0	x
26. únor	0	x	0	x	0	x	0	x
27. únor	4	1,23%	1	1,45%	0	0,00%	3	3,37%
28. únor	2	0,52%	2	1,71%	0	0,00%	0	0,00%

¹⁰⁵ Komunikáty byly ve 13 ze 14 případů zařazeny v rubrice *News*.

7.2 Umístění komunikátů v periodících

Dále jsme sledovali, na jakém místě v periodiku se článek umístil, tedy jaký význam redakce jednotlivým textům přisuzovala. Pozici komunikátů jsme roztřídili do kategorií: titulní strana, strana 2 – 3 a zbytek listu. Nejvýznamnější jsou články umístěné na první, titulní straně. Pokud se podíváme na relativní četnost, deníky umísťovaly články na titulní stranu v podstatě stejném množství od 7 do 11 %. *Mladá fronta Dnes*, na rozdíl od ostatních dvou deníků, umístila podstatné množství článků na stranu 2 až 3. To může být dáno několika faktory, důležitostí, jakou deník zprávě přikládá, ale také redakčními pokyny. Potvrzení či vyvrácení těchto předpokladů, případně nalezení dalších důvodů, by mohlo být předmětem další analýzy.

Tabulka 5: Umístění článků v textu

periodikum	celkem		Mladá fronta Dnes		The Daily Telegraph		USA Today	
	absolutní četnost	relativní četnost	absolutní četnost	relativní četnost	absolutní četnost	relativní četnost	absolutní četnost	relativní četnost
umístění článku (strana)								
titulní strana	17	10%	10	10%	6	11%	1	7%
strana 2 - 3	13	8%	12	12%	1	2%	0	0%
zbytek listu	136	82%	76	78%	47	87%	13	93%
celkem	166	100%	98	100%	54	100%	14	100%

7.3 Tematické okruhy spojené s kauzou

Přestože Scherer tvrdí, že „... u tištěných médií musí stačit pohled na titulek nebo na perex článku nebo jen pouhé rychlé prolétnutí...“¹⁰⁶, při čtení jednotlivých komunikátů bylo zjištěno, že titulek či první odstavec často věcně nesouvisí se zbytkem textu a většina článku je věnována jinému tématu. Proto jsme se tohoto postupu nedrželi a články zkoumali celé.

Články publikované ve sledovaném období můžeme rozdělit do několika kategorií dle tématu, kterému se věnovaly. Vzhledem k výše popsané skutečnosti jsme články, pokud byly takto vystavěny, zařadili i k více tématům¹⁰⁷.

¹⁰⁶ Srov. SCHERER, Helmut. Úvod do metody obsahové analýzy. In SCHULZ, Winfried, et al. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. Praha : Karolinum, 1998, s. 37.

¹⁰⁷ Pouze, pokud se tématům věnovaly podstatným rozsahem. Na zmínky o určitých tématech nebyl brán ohled.

Tabulka 6: Tématické zaměření článků

Téma	Celkem	Mladá fronta Dnes	The Daily Telegraph	USA Today
všeobecné informace	80	50	23	7
Salman Rushdie	2	2	0	0
střet civilizací	15	10	3	2
protesty	49	16	30	3
svoboda slova	21	7	9	5
kritika postoje EU	8	8	0	0
karikatury o holocaustu	6	6	0	0
italský kněz	3	2	1	0
Cyril Svoboda	6	6	0	0
nejednotná západní společnost	2	2	0	0
Omar Khayam	2	0	2	0
nové zákony	5	0	5	0

Ve většině článků poskytovaly redakce čtenářům všeobecné informace spojené s průběhem kauzy. Zařadili jsme zde články týkající se dílčích událostí spojených s kauzou a dále články, ve kterých byli čtenáři informováni o průběhu kauzy. V několika komunikátech jim byla přiblížena problematika islámu a zobrazování proroka Muhammada. Tématem, jemuž analyzované deníky ve stanoveném období věnovaly největší pozornost, byly probíhající protesty, které doprovázely ztráty na majetku a životech. *Mladá fronta Dnes* se věnovala pouze zahraničním protestům, ostatní dva deníky popisovaly i protesty ve svých státech. Dalším tématem, jemuž se deníky věnovaly s nejvyšší četností, byla svoboda slova. Ke slovu se dostali jak zástupci muslimské obce, tak západní představitelé. Dalším z nejčastějších témat v publikovaných článcích byl střet civilizací. Zdůrazňovány byly rozdíly mezi muslimskou a nemuslimskou společností. Jak popisují v následující podkapitole 7.4 Etnické stereotypy v analyzovaných komunikátech, texty s touto tematikou se ne vždy zakládaly na ověřených informacích a často vyjadřovaly subjektivní postoj autora článku.

Mezi další společná témata, která však nebyla v popředí zájmu médií, bylo vyhlášení soutěže o nejlepší karikatury o holocaustu íránským deníkem a vražda italského katolického kněze jako pomsta šestnáctiletého chlapce za otištění karikatur.

Každý deník informoval i o tématech, která se vyskytovala pouze na lokální úrovni a do zahraničního tisku se nedostala. V britském deníku *The Daily Telegraph* byl jedním z témat Omar Khayam, drogový dealer, který se převlékl za bombového atentátníka, či přijetí nových zákonů spojených, o jejichž přijetí se začalo diskutovat po událostech spojených s otištěním karikatur.

V českém prostředí se také vytvořil prostor pro několik lokálních témat. Často zdůrazňovaným faktem v publikovaných komunikátech se stala nejednotnost západního světa a s ní nejednoznačný postoj Evropské unie k událostem vzniklým po otištění karikatur. Představitelem boje za „spravedlnost“ a jasné vymezení hranic svobody slova se stal tehdejší ministr zahraničí Cyril Svoboda.

7.4 Etnické stereotypy v analyzovaných komunikátech

Při analýze přítomnosti etnických stereotypů v textech vycházíme z výzkumu Martiny Křížkové¹⁰⁸, která sledovala, jak o muslimech informují tištěná média. Předmětem její analýzy byla všechna tištěná periodika v časově vymezeném období od 16. dubna 2005 do 16. dubna 2006¹⁰⁹. Sledované komunikáty rozdělila dle tematiky, jíž se dotýkají, do čtyř kategorií: konflikt (kontroverze) na pozadí zahraničních či domácích událostí, vztah k celebritám, představení muslimů jako cizinců a islámské náboženské či kulturní tradice a zvyky.

Kauzu spojenou s událostmi kolem otištění karikatur Muhammada můžeme zařadit do prvního okruhu, tedy mezi konflikty. Jak Křížková podotýká, média o muslimech nejčastěji informují právě ve spojení s konfliktem. „*Tyto události jsou charakterizovány násilím, terorem či sporem, jež hrozí propuknout v násilí či již propukl.*“¹¹⁰ Ve sledovaných komunikátech našla několik opakujících se prvků, a to prvek odsouzení násilí ze strany domácích muslimů, stejně jako ujištění, že z jejich strany násilí nehrozí. Dále tendence zaměřovat postoj jednotlivce s názorem celé komunity, automatické spojení násilného činu s muslimy, snahu přiblížit myšlení muslimů, ovšem pouze velmi stručně a hledání kontroverzí. Tyto prvky budeme v komunikátech hledat také. Mezi texty, které přibližují myšlení muslimů, jsme zařadili také ty, jejichž záměrem nebylo zvýšení informovanosti čtenářů, ale vyjádřit názor autora, tedy jak dle něj muslimové přemýšlejí či žijí. V průběhu analýzy, v jejímž rámci bylo ve sledovaných komunikátech nalezeno 21 článků obsahujících etnické stereotypy, jsme identifikovali, kromě zmíněných, i další jevy. Jednalo se především o vysvětlení příčin konfliktu na základě nepodložených informací.

---

¹⁰⁸ KRÍŽKOVÁ, Martina. Neviditelná menšina – analýza mediálního obrazu českých muslimů. In *Cizinci, naši a média : Mediální analýzy*. Praha : Multikulturální centrum, 2007, s. 48 – 53.

¹⁰⁹ Toto časové období se překrývá s námi analyzovaným časovým obdobím 31. ledna 2006 – 28. února 2006, některé námi analyzované články jsou tedy totožné s těmi, které analyzovala Křížková.

¹¹⁰ KRÍŽKOVÁ, Martina. Neviditelná menšina – analýza mediálního obrazu českých muslimů. In *Cizinci, naši a média : Mediální analýzy*. Praha : Multikulturální centrum, 2007, s. 49.

7.4.1 Prvek odsouzení násilí

Autor: „A co si myslíte o lidech, kteří na protest dobývají ambasády, vyhrožují Evropanům smrtí a pochodují ulicemi?“

Vladimír Sáníka: „To jsou extrémní projevy, které je nutné odsoudit. Nemají žádné opodstatnění, navíc ještě zhoršují situaci.“

Autor: „To si myslíte jako Evropan, nebo i jako muslim?“

Vladimír Sáníka: „Jako Čech i jako muslim. Jsem český občan a taky muslim. Takové protesty jsou jednoduše nepřijatelné.“

Autor: „Středeční MF DNES vyšla na první straně s velkým titulkem, že univerzitám v Praze a Brně hrozí kdosi zabitím jednoho studenta. Mají se Češi bát?“

Vladimír Sáníka: „Já bych ten telefonát bral spíš jako provokaci. Vždyť víte dobře, kolik se tady už v minulých letech objevilo výhrůžek bombovými atentáty. Ukázalo se, že to byli často vyšinutí lidé. Nebo je tady druhá možnost – někdo chce zasít nenávist mezi muslimy a nemuslimy a poškodit nás.“¹¹¹

„Podívejte, je to půl roku stará věc. Ted' se najednou o tom mluví. Stydím se za Dány, že to otiskli, ale mnohem více za protestující muslimy. Korán násilí nekáže“, říká Selim. „Přesně tak,“ přikyvuje Karim. „Musíme se za naše bratry ve světě Dánům omluvit. Nesmějí nás házet do jednoho pytle.“¹¹²

7.4.2 Ujistění o nulové hrozbě násilí ze strany domácích muslimů

„Čeští muslimové ujistili Bublana, že v zemi nejsou radikální duchovní, kteří by podnítli nepokoje. (...) Muneeb Hassan z Islámské nadace řekl, že násilné demonstrace muslimů v Česku jsou“ téměř“ vyloučené.“¹¹³

---

¹¹¹ Dánský sýr bych si koupil i teď, 11. 2. 2006, str. 7, Milan Vodička

¹¹² Ať už to všechno skončí, přejí si Dánové, 20. 2. 2006, str. 8, Zita Senková

¹¹³ Svoboda chce odškodnit Dány, 14. 2. 2006, str. 2, Josef Kopecký

7.4.3 Automatické spojení násilného činu s muslimy

Do této kategorie můžeme zařadit článek s titulkem „Z odvety muslimů mají strach i Češi“, který reagoval na hrozbu bombovým atentátem na ČVUT v Praze. Za titulkem následoval text: „Univerzity v Praze a v Brně vyděsil anonym. Hrozil zabitím jednoho ze studentů ve jménu Mohameda. (...) Strach z odvety muslimů za karikatury proroka Mohameda těžce dolehl na Evropu a dorazil i do Česka.“¹¹⁴

7.4.4 Snaha přiblížit myšlení muslimů a život v muslimské části světa

„Když muslimské vlády žádají tu dánskou, aby potrestala redakci a omluvila se, najednou zjistíte, že vůbec netuší, jak to v naší části světa funguje. Svoboda slova? Co to je?“¹¹⁵

„V palestinském pásmu Gazy, kde bývá v komoře více zbraní než jídla, se včera rozčilení ozbrojenci vydali ke kancelářím EU.“¹¹⁶

„Reakci některých muslimů lze vykládat jen jedním způsobem: podle nich se Mohamedův zákon vztahuje i na Evropany v jejich vlastních zemích.“¹¹⁷

„Následuje vývoz škol, nemocnic a samozřejmě zcela nezbytných mešit, odkud se „potřební“ dozvědí, co je správné právě teď a tady.“¹¹⁸

7.4.5 Vysvětlení příčin vzniku konfliktu

„Svět islámu má pocit, že je neúspěšný, a bolestínsky se stahuje do sebe.“¹¹⁹

„Mnozí lidé, kteří často ani nevědí, co se vlastně stalo, si pak rádi zajdou také zademonstrovat a zarabovat.“¹²⁰

---

¹¹⁴ Z odvety muslimů mají strach i Češi, 8. 2. 2006, str. 1, Zita Senková, Olga Málková

¹¹⁵ Všichni jsme trochu Dánové, 3. 2. 2006, str. 6, Milan Vodička

¹¹⁶ Karikatury, které zahýbaly světem, 3. 2. 2006, str. 10, (paw), Pavel Novotný

¹¹⁷ Ne, zákazy islámu pro nás neplatí, 4. 2. 2006, str. 6, Marin Schmarcz

¹¹⁸ svatá válka muslimských radikálů, 10. 2. 2006, str. 1, Viliam Buchert

¹¹⁹ Všichni jsme trochu Dánové, 3. 2. 2006, str. 6, Milan Vodička

¹²⁰ Obrázky jsou záminkou, 9. 2. 2006, str. 6, Cyril Svoboda

„Kde je euroatlantická jednota, když civilizace, která v dějinném vývoji zřetelně zaostává, ve frustracích plive na naši mnohem úspěšnější civilizaci?“¹²¹

7.4.6 Zdůraznění rozdílností mezi našimi světy, vyjádření strachu

„Neměli bychom dráždit hada bosou nohou,“ prohlásil v rádiu v reakci na novu vlnu muslimského násilí jistý katolický duchovní. Je to prý úplně jiný svět, jiná tradice, která je pro nás těžko pochopitelná¹²²

„Máme snad ctít a respektovat právo teroristů zabít a terorizovat ve jménu Mohameda?“¹²³

„Je naivní se domnívat, že když budeme „hodní“ a nebudeme „dráždit“, že nás nechají na pokoji.“¹²⁴

„Those Muslims who cannot tolerate the openness and robustness of intellectual debate in the West have perhaps chosen to live in the wrong culture. We cannot put it better than the editorial in an Arab paper in which the cartoon briefly appeared yesterday (before all copies were suddenly withdrawn): „Muslims of the world, be reasonable.“¹²⁵

---

¹²¹ ... Braňme naši svobodu, braňme naše obrázky, 10. 2. 2006, str. 4, Zuzana Štefánková

¹²² Prorok, média a premiér, 7. 2. 2006, str. 7, Štěpán Mareš

¹²³ Prorok, média a premiér, 7. 2. 2006, str. 7, Štěpán Mareš

¹²⁴ Čapek, mlci a válka, 10. 2. 2006, str. 4, Martin C. Putna

¹²⁵ Why we will defend the right to offend, 3. 2. 2006, str. 25

ZÁVĚR

V úvodní části této bakalářské práce jsme nastínili hlavní cíl výzkumu, jímž bylo zjištění, jak o událostech spojených s otištěním karikatur proroka Muhammada informovala vybraná periodika *Mladá fronta Dnes*, *The Daily Telegraph* a *USA Today*. K analýze byly vybrány komunikáty uveřejněné v těchto denících během prvních dvou měsíců roku 2006. Vzhledem k tomu, že první článek vztahující se ke zkoumanému tématu byl otištěn *Mladou frontou Dnes* až ke konci ledna, bylo výzkumné období zúženo na 31. ledna až 28. února roku 2006.

K odpovědi na hlavní výzkumnou otázku nás dovedly specifické výzkumné otázky. V rámci první jsme se ptali, s jakou četností informovala zvolená periodika o událostech spojených s kauzou karikatur proroka Muhammada. Bylo zjištěno, že ve zvoleném období deníky o kauze informovaly celkem 166 články. Nejvíce článků sledované kauze věnovala *Mladá fronta Dnes*, a to 98, *The Daily Telegraph* 54 článků. *USA Today* věnoval kauze ve sledovaném období pouze 14 článků. Jak však bylo zjištěno, podstatně se liší počet slov jednoho článku zkoumaných periodik. Zatímco rozsah jednoho komunikátu publikovaného *Mladou frontou Dnes* je v průměru 390 slov, text publikovaný deníkem *USA Today* obsahuje v průměru 793 slov. Dle relativní četnosti zveřejněných komunikátů jsme zjistili, že dle počtu uveřejněných článků se kauze nejvíce věnovala *Mladá fronta Dnes*. Například 10. února věnovala událostem spojeným s publikováním karikatur proroka Muhammada více než pětinu publikovaných článků.

Dále jsme zkoumali, jakým tématům se v rámci sledovaného období jednotlivé deníky věnovaly. Do popředí zájmu sledovaných deníků se dostaly probíhající protesty, střet dvou civilizací, jež si vzájemně nerozumí a různá pojetí svobody slova. Jednotlivé deníky se však zabývaly i lokálními tématy, o kterých se ostatní periodika nezmiňovala. V českém kontextu se jednalo především o články vyjadřující kritický postoj k Evropské unii.

V závěrečné části práce jsme potvrdili přítomnost etnických stereotypů v textech. Při zodpovězení této dílčí otázky jsme vycházeli z výzkumu Martiny Křížkové¹²⁶ a rozšířili množství témat, v nichž se etnické stereotypy o muslimech objevují.

---

¹²⁶ KRÍŽKOVÁ, Martina. Neviditelná menšina – analýza mediálního obrazu českých muslimů. In *Cizinci, našinci a média : Mediální analýzy*. Praha : Multikulturní centrum, 2007.

Z provedeného výzkumu je patrné, že způsob, jakým jednotlivé deníky o kauze informovaly, byl rozdílný. Z odpovědí na dílčí otázky si můžeme vytvořit představu, v jakých aspektech se analyzované komunikáty lišily.

Jak média informovala o událostech spojených s otištěním karikatur proroka Muhammada, by bylo možné zkoumat i jinými způsoby a výzkumnými metodami. Nabízí se také rozšíření vzorku analýzy, jak deníky některých ostatních zemí, tak výstupy audiovizuálních médií. Na komunikáty informující o kauze karikatur Muhammada lze nahlížet i z kvalitativního hlediska. Nicméně toto rozšíření analýzy by bylo náročné jak na čas, tak i práci výzkumníků.

SEZNAM LITERATURY A SOUPIS BIBLIOGRAFICKÝCH CITACÍ

ARMSTRONGOVÁ, Karen. *Islám*. Praha : Slovart, 2008. 255 s. ISBN 9788073911553.

ARMSTRONGOVÁ, Karen. *Muhammad : Prorok, jeho život a poselství našemu času*.

1. vydání. Řitka : Daranus, 2009. 199 s. ISBN 978-80-86983-35-6.

BAUMAN, Zygmunt. *Myslet sociologicky : Netradiční uvedení do sociologie*. 1. vyd. Praha : Sociologické nakladatelství (SLON), 1996. 233 s. ISBN 80-85850-14-1.

BERGER, Peter L.; LUCKMANN, Thomas. *Sociální konstrukce reality : Pojednání o sociologii vědění*. 1. vyd. Praha : Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999. 214 s. ISBN 8085959461.

CARDINI, Franco: *Evropa a Islám*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2004.

GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Vyd. 1. Praha : Argo, 1999. 595 s. ISBN 80-7203-124-4.

GOLDBERG, Bernard. *Jak novináři manipulují : Stanice CBS očima svého reportéra*.

Vyd. 1. Praha : Vydavatelství IDEÁL, 2005. 227 s. ISBN 80-901017-8-X.

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. 2. vyd. Praha : Portál, 2005. 408 s. ISBN 9788073674854.

HUNTINGTON, Samuel P. *Sřet civilizací : Boj kultur a proměna světového řádu*. Vyd. 1. Praha : Rybka Publishers, 2001. 447 s. ISBN 80-86182-49-5.

CHRZ, Vladimír. Co děláme, když interpretujeme. In ŠUCHA, Matúš; CHARVÁT, Miroslav; ŘEHAN, Vladimír. *Kvalitativní přístup a metody ve vědách o člověku VIII : kvalitativní přístup pro praxi*. 1. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2009. s. 399.

JIRÁK, Jan; KÖPPLOVÁ, Barbara. *Média a společnost : Stručný úvod do studia médií a mediální komunikace*. Vyd. 1. Praha : Portál, 2003. 208 s. ISBN 80-7178-697-7.

KADERKA, P. *Etnické kategorizování v médiích*. Vesmír, 2002, roč. 81, č. 5.
ISSN 1214-4029.

KADERKA, P., KARHANOVÁ, K. Jazyk, styl a etnicita v masových médiích. In *Nečitelní cizinci. Jak se (ne)píše o cizincích v českém tisku*. Praha : Multikulturální centrum, 2003.
ISBN 80-239-1137-6.

KARHANOVÁ, Kamila; KADERKA, Petr. *Obraz cizinců v médiích : Zpráva o projektu za rok 2001*. Praha : Ústav pro jazyk český AV ČR, 2001. 8 s. Dostupné z WWW:
<http://www.cizinci.cz/files/clanky/121/Obraz_cizincu_v_mediich.pdf>.

KADERKA, Petr; KARHANOVÁ, Kamila. *Obraz cizinců v médiích : Zpráva o projektu za rok 2002*. Praha : Ústav pro jazyk český AV ČR, 2002. 13 s. Dostupné z WWW:
<http://www.cizinci.cz/files/clanky/122/Obraz_cizincu_v_mediich_Zprava_o_projektu_za_rok_2002.pdf>.

Korán. Vyd. celkem 7., V tomto překladu 3. Praha : Academia, 2000. 797 s. ISBN 80-200-0246-4.

KEENE, Michael. *Světová náboženství*. Vyd. 1. Praha : Euromedia group - Knižní klub, 2003. 192 s. ISBN 8024209837.

KŘÍŽKOVÁ, Martina. Neviditelná menšina - analýza mediálního obrazu českých muslimů. In *Cizinci, naši a média : Mediální analýzy*. Praha : Multikulturální centrum, 2007. s. 106.
ISBN 80-239-8475-6.

KRONICK, Jane C. *Alternativní metodologie pro analýzu kvalitativních dat*. Sociologický časopis. 1997, 33, 1, s. 57-67.

LIPPMANN, Walter. *Public Opinion*. New York : Harcourt, Brace and Company, 1922.

384 s. Dostupné z WWW:

<http://books.google.cz/books?id=6weo9GKptAYC&printsec=frontcover&dq=public+opinion+lippmann&source=bl&ots=lszPtDHFmC&sig=U54YGDBK8_pGHxPDi1HHdYfiqn0&hl=cs&ei=GydiTYzrKsfGswaouNm1CA&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=7&ved=0CFcQ6AEwBg#v=onepage&q&f=false>.

MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Vyd. 3. Praha : Portál, 2007. 447 s. ISBN 978-80-7367-338-3.

MEISSLER, Jan. Kritická diskurzivní analýza (CDA) a velké množství masmediálních textů. In *Médiá a text II*. Prešov : Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, 2008. od s. 118-124, 7 s. ISBN 978-80-8068-730-4.

NEKVAPIL, Jiří; LEUDAR, Ivan. Presentace událostí 11. 9. 2001: Bush, bin Ládín a jiní v interakci. *Sociologický časopis*. 2006, 24, 2, s. 353-377. Dostupný také z WWW: <http://sreview.soc.cas.cz/uploads/14bda894c4371ad0362176c367659569a43763dc_591_07nekvapil16.pdf>. ISSN 0038-0288.

REIFOVÁ, Irena, et al. *Slovník mediální komunikace*. Vyd. 1. Praha : Portál, 2004. 327 s. ISBN 8071789267.

ROGERSON, Barnaby. *Prorok Muhammad*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2004. 200 s. ISBN 8071067326.

SEDLÁKOVÁ, Renáta. Mediální konstrukce reality - reprezentace druhých. In FORET, Martin; LAPČÍK, Marek; ORSÁG, Petr. *Média dnes : Reflexe mediality, médií a mediálních obsahů*. 1. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. s. 431. ISBN 978-80-244-2023-3.

SCHERER, Helmut. Úvod do metody obsahové analýzy. In SCHULZ, Winfried, et al. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. Vydání 1. Praha : Karolinum, 1998. s. 134. ISBN 80-7184-548-5.

SMITH, Huston. *Světová náboženství : Po stopách moudrosti předků*. Vydání první. Praha : Knižní klub, k.s., 1995. 256 s. ISBN 80-7176-217-2.

Velký sociologický slovník I, A - O. 1. vyd. Praha : Karolinum, 1996. 747 s. ISBN 8071843113.

Velký sociologický slovník II, P - Ž. 1. vyd. Praha : Karolinum, 1996. 749 - 1627 s. ISBN 8071843113.

ŽONCA, Milan. Anikonismus - zákaz zobrazování živých tvorů. *Český rozhlas Leonardo* [online]. 2006-03-06, 1, [cit. 2011-06-06]. Dostupný z WWW: <http://zpravy.rozhlas.cz/leonardo/svet/_zprava/anikonismus-zakaz-zobrazovani-zivych-tvoru--228887>.

SEZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

Dánské karikatury dodnes rozvířují diskuze o svobodě slova. *Ct24.cz* [online]. 2011-02-01, 1, [cit. 2011-03-27]. Dostupný z WWW: <<http://www.ct24.cz/svet/114165-danske-karikatury-dodnes-rozviruji-diskuze-o-svobode-slova/>>.

ROSE, Flemming. *Proč jsem zveřejnil ty karikatury* [online]. Glosy.info, 24.únor 2006. [cit. 9.prosince 2009]. Dostupné na WWW: <<http://glosy.info/texty/proc-jsem-zverejnil-ty-karikatury/>>. ISSN 1214-8857.

Úřad pro zahraniční styky a informace : *Vnější zpravodajská služba ČR* [online]. 2006-02-22, 2007-11-08 [cit. 2011-03-27]. Evropa a islám v kontextu dění kolem karikatur proroka Mohameda. Dostupné z WWW: <<http://www.uzsi.cz/cz/evropa-a-islam-v-kontextu-deni-kolem-karikatur-proroka-mohameda.html>>.

Za výbuchy ve Stockholmu jsou teroristé, mstili se za karikatury proroka. *IDNES.cz* [online]. 2010-12-12, [cit. 2011-03-27]. Dostupný z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/za-vybuchy-ve-stockholmu-jsou-teroriste-mstili-se-za-karikatury-proroka-1lp-zahranicni.asp?c=A101212_123729_zahranicni_aha>.

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Tabulka 1: Četnost sledovaných článků

Tabulka 2: Průměrný počet slov v jednom sledovaném článku

Tabulka 4: Absolutní a relativní četnost komunikátů zveřejněných v jednotlivých dnech

Tabulka 5: Umístění článků v textu

Tabulka 6: Tématické zaměření článků

Graf 1: Absolutní četnost komunikátů kategorizovaných dle počtu slov

Graf 2: Relativní četnost komunikátů kategorizovaných dle počtu slov

Graf 3: Počet článků uveřejněných v jednotlivých dnech sledovaného období

PŘÍLOHA Č. 1: SEZNAM ANALYZOVANÝCH ČLÁNKŮ

Mladá fronta Dnes

- Muslimy popudily dánské karikatury Mohameda, 31. 1. 2006, str. 10, (gro)
- Bude z karikatur obchodní válka?, 1. 2. 2006, str. 11, (AP, kro)
- Spor o Mohameda: Dánové už vědí, jak se cítí Rushdie, 2. 2. 2006, str. 10, Ladislav Kryzánek
- Všichni jsme trochu Dánové, 3. 2. 2006, str. 6, Milan Vodička
- Ozbrojenci kvůli karikaturám obsadili kancelář EU v Gaze, 3. 2. 2006, str. 1 (paw)
- Karikatury, které zahýbaly světem, 3. 2. 2006, str. 10, (paw), Pavel Novotný
- Hledal se Mohamed pro děti, 3. 2. 2006, str. 10, (tdm)
- Dánský deník odmítá, že chtěl muslimy urážet, 3. 2. 2006, str. 10, Teodor Marjanovič
- Radikálové zaútočili na dánskou ambasádu, 4. 2. 2006, str. 11, (AP, Reuters, ČTK)
- Protesty muslimů nabývají na síle, 4. 2. 2006, str. 1, (AP, Reuters, ČTK)
- Ne, zákazy islámu pro nás neplatí, 4. 2. 2006, str. 6, Martin Schmarcz
- Námořní neštěstí a karikatura, 4. 2. 2006, str. 6, Martin Komárek
- Karikatury jsou urážlivé, říkají čeští muslimové, 4. 2. 2006, str. 11, (paw)
- Je nám líto, ale neomluvíme se, říká francouzský novinář, 4. 2. 2006, str. 11, Michaela Bučková
- Islám: zobrazování je dílem ďábla, 4. 2. 2006, str. 11, Ladislav Kryzánek
- Ano, špiní víru, 4. 2. 2006, str. 6, Jana al Oukla
- Tolerance ano, ale ke všem, 6. 2. 2006, str. 8, Pavel Šafr
- Radikálové zaútočili na ambasády, 6. 2. 2006, str. 3, Pavel Novotný
- Neurážejme ve jménu svobody, 6. 2. 2006, str. 8, Ladislav Špaček
- Dánské ambasády hoří, 6. 2. 2006, str. 1, Pavel Novotný
- Dánové jsou zděšení: Udělají z nás štvance?, 6. 2. 2006, str. 1, Zita Senková
- Český velvyslanec musel v Pákistánu na kobereček, 6. 2. 2006, str. 3, (tom, jik)
- Být spisovatelem v islámu, to je někdy o život, 6. 2. 2006, str. 11, Ladislav Kryzánek
- První oběti muslimské bouře, 7. 2. 2006, str. 8, Pavel Novotný
- Prorok, média a premiér, 7. 2. 2006, str. 7, Štěpán Mareš
- Pro nesouhlas s karikaturami umírali lidé, 7. 2. 2006, str. 1, (paw)

Nejezděte k Arabům, radí Dánům vláda, 7. 2. 2006, str. 8, Zita Senková
Česko posílilo ochranu naší ambasády, 7. 2. 2006, str. 8, (kop, ČTK)
Z odvety muslimů mají strach i Češi, 8. 2. 2006, str. 1, Zita Senková, Olga Málková
Který osel to dá zase dohromady?, 8. 2. 2006, str. 8, Zbigniew Czendlik
Írán provokuje: chystá komiks o holocaustu, 8. 2. 2006, str. 3, (kro)
Dánští kreslíři se musejí skrývat, 8. 2. 2006, str. 3, Zita Senková
„Alláh je velký,“ křikl a zabil kněze, 8. 2. 2006, str. 3, Ladislav Kryzánek
Svoboda: Musíme podpořit Dány, 9. 2. 2006, str. 1, (zah)
Stojí za protesty lidé z Al-Kajdy?, 9. 2. 2006, str. 8, Ladislav Kryzánek
Obrázky jsou záminkou, 9. 2. 2006, str. 6, Cyril Svoboda
Francouzský týdeník přidal 13. karikaturu, 9. 2. 2006, str. 8, (ČTK)
Evropská unie ostudně málo podpořila Dány, 9. 2. 2006, str. 6, Viliam Buchert
Dánský list možná vydá karikatury holocaustu, 9. 2. 2006, str. 8, (ČTK)
Bombový anonym policii uniká, 9. 2. 2006, str. 2, (jp)
Výzvy k zastavení násilí i bojkot, 10. 2. 2006, str. B.4
Ve světě sílí hlasy: Stop násilí!, 10. 2. 2006, str. 8, Ladislav Kryzánek
Svatá válka muslimských radikálů, 10. 2. 2006, str. B.1, Viliam Buchert
Prorok je vzorem ctnosti, nezobrazujme ho..., 10. 2. 2006, str. B.4, Vladimír Sářka
Proč muslimům karikatury tolik vadí?, 10. 2. 2006, str. B.1, Ladislav Kryzánek
Pojetí svobody je různé, 10. 2. 2006, str. B.4
Otázky a odpovědi ke karikaturám, 10. 2. 2006, str. B.2
Omlouvat se fanatikům by byla chyba, 10. 2. 2006, str. 1, Teodor Marjanovič
Islám řízený na dálku, 10. 2. 2006, str. 7, Milan Vodička
Hackeri útočí na dánský internet, 10. 2. 2006, str. 8, (kro, BBC)
Evropa: propast se rozšiřuje, 10. 2. 2006, str. B.1, Jan Rybář
Dvanáct nových Rushdiů? Spíše jen podobný osud, 10. 2. 2006, str. B.3, Pavel Novotný
dnes, 10. 2. 2006, str. 6, Jana Bendová
Dánové se omluvili, 10. 2. 2006, str. 1
Česko zvýší ochranu vojáků kvůli hrozbám Talibanu, 10. 2. 2006, str. 8, (ČTK, kro)
Česká média obdržela stížnost od Íránu, 10. 2. 2006, str. 2, (rep)
Čapek, mloci a válka, 10. 2. 2006, str. B.4, Martin C. Putna
... Braňme naši svobodu, braňme naše obrázky, 10. 2. 2006, str. B.4, Zuzana Štefánková
Vatikán blahořečí zavražděného kněze, 11. 2. 2006, str. 12, (CTK)
Ulicemi zní: Smrt Dánsku!, 11. 2. 2006, str. 12, Teodor Marjanovič

Íránci protestují proti karikaturám, 11. 2. 2006, str. 5, (ČTK)

Dánský sýr bych si koupil i teď, 11. 2. 2006, str. 7, Milan Vodička

Dánové nejvíce viní své imámy, 11. 2. 2006, str. 12, (gro)

Co asi nikdo nezastaví. Neviděli jste Topolánka?, 11. 2. 2006, str. 7, Josef Chuchma

Rasmussen: Jsme obětí frustrace, 13. 2. 2006, str. 8, Zita Senková

Mnichovanské pokušení, 13. 2. 2006, str. 6, Bohumil Doležal

Dánové opouštějí islámské země, 13. 2. 2006, str. 8, Zita Senková

Svoboda žádá jasný postoj k nepokojům, 13. 2. 2006, str. 2, (ČTK)

Dánský premiér: Použili proti nám fámy, 13. 2. 2006, str. 1, Zita Senková

Svoboda chce odškodnit Dány, 14. 2. 2006, str. 2, Josef Kopecký

Soutěž o karikaturu holokaustu se rozjela, 14. 2. 2006, str. 8, (ČTK)

Radikální islamisté by nás měli probudit, 14. 2. 2006, str. 7, Emanuel Mandler

Mám se bát Íránu víc než čerta?, 14. 2. 2006, str. 6, Martin Komárek

Ahmadínežád: syn revoluce, nepřítel Izraele, 14. 2. 2006, str. 8, Pavel Novotný

Za koho mluví Solana?, 15. 2. 2006, str. 8, Jiří Pehe

Dva mrtví při protestech proti karikaturám, 15. 2. 2006, str. 11, (ČTK)

Svoboda nenechá Dánsko samotné, 16. 2. 2006, str. 2, Olga Málková a Johanna Grohová

Střet o karikatury: každý teď může vést svoji bitku, 16. 2. 2006, str. 8, (hug)

Soud: Unesený stroj nelze sestřelit, 16. 2. 2006, str. 8, (zis)

Nová foto ukazují ponižování Iráčanů, 16. 2. 2006, str. 9, (AP, Reuters)

Rusko: konec deníku kvůli karikaturám, 17. 2. 2006, str. 8, (ČTK)

Pákistánci ničí vše, i svá kina, 17. 2. 2006, str. 8, Ladislav Kryzánek

Evropský parlament se postavil za Dánsko, 17. 2. 2006, str. 8, Johanna Grohová

Při protestech bylo zabito devět Libyjců, 18. 2. 2006, str. 12, (AP, ČTK)

Pálení křížů začíná vadit, 18. 2. 2006, str. 8, Jefim Fištejn

Dánské cukroví se změnilo na Prorokovy růže, 18. 2. 2006, str. 12, (luh, AP)

Povzbuzení pro muslimy, 20. 2. 2006, str. 6, Emanuel Mandler

Ať už to všechno skončí, přejí si Dánové, 20. 2. 2006, str. 8, Zita Senková

Popírání plynových komor a karikatury Proroka, 21. 2. 2006, str. 6, Martin Komárek

Popírač holokaustu dostal tři roky, 21. 2. 2006, str. 10, Michaela Bučková

Íránský ministr vyzval k ukončení protestů, 21. 2. 2006, str. 10, (AP)

Turecký kinohit pobuřuje Němce, 22. 2. 2006, str. 9, (zis)

Svoboda: Unie musí chtít omluvu za islámské útoky, 22. 2. 2006, str. 2, (ČTK)

Nigérie: 24 obětí náboženských střetů, 22. 2. 2006, str. 9, (ČTK)

Klaus: Islám není hrozba a EU není to, co jsme chtěli, 25. 2. 2006, str. E.2, Viliam Buchert
Srbům hrozí trest, nedopadnou-li Mladiče, 27. 2. 2006, str. 9, Johanna Grohová
Cyril Svoboda hájí dánské ambasády, 28. 2. 2006, str. 6, Vladimír Kučera
Boj o Dány Svoboda prohrál, 28. 2. 2006, str. 2, Johanna Grohová

The Daily Telegraph

Worldstage Danish humour may be no laughing matter, but it must be defended, 1. 2. 2006, str. 19, Stephen Pollard

Newspapers challenge Muslims over cartoons of Mohammed, 2. 2. 2006, str. 17, David Rennie

Day of anger threatened over cartoons of Prophet, 3. 2. 2006, str. 1, David Rennie a Tim Butcher

Don't follow them, British media urged, 3. 2. 2006, str. 20, Jonathan Petre

Outrage and defiance over 'shocking' cartoons Questions posed by Danish imams' Middle East trip, 3. 2. 2006, str. 20, David Rennie

Sacked editor supported by French journalists, 3. 2. 2006, str. 20, Colin Randall

Why we will defend the right to offend, 3. 2. 2006, str. 25

Demonstrators burn flags on the streets of London, 4. 2. 2006, str. 4, Jonathan Petre

America backs Muslims over cartoons as thousands voice anger worldwide, 4. 2. 2006, str. 4, David Rennie, Julian Isherwood a Jack Barton

It's a strange world when the odd foot brigade demands my head, 4. 2. 2006, str. 22, Sam Leith

Notebook The perils of fanatical moderation, 4. 2. 2006, str. 24, Frank Johnson

If you get rid of the Danes, you'll have to keep paying the Danegeld, 4. 2. 2006, str. 24, Charles Moore

Arrest pedlars of hate, police urged Outrage over Muslim demonstrators left free to incite murder as violent protests continue across the world, 6. 2. 2006, str. 1, George Jones a Ben Fenton

Press reaction Newspapers reflect nervousness, 6. 2. 2006, str. 4, David Rennie, Francis Harris, David Blair a Said Ghazali

Flame of Islamic fury spreads to Beirut, 6. 2. 2006, str. 4, Ramsay Short a Matt Barnwell

Political fall-out Leaders unite in calls for calm, 6. 2. 2006, str. 4, David Rennie, Julian Isherwood a Francis Harris

Troops try charm offensive to quell threats from Iraqi fanatics, 6. 2. 2006, str. 4, Oliver Poole

One law for the bloodthirsty, another for the tolerant, 6. 2. 2006, str. 18, Rachel Sylvester

Why extremists treat us with contempt, 6. 2. 2006, str. 19

'Suicide bomber' is freed drug dealer, 7. 2. 2006, str. 1, Matt Barnwell

Conscience or commerce: that is the question In the wake of Muslim protests about the satirising of Mohammed, commentators are split about why our press has acted as it has, 7. 2. 2006, str. 6

We have been putting up with this for years, says Israel, 7. 2. 2006, str. 12, Tim Butcher

How clerics spread hatred over cartoons, 7. 2. 2006, str. 12, David Rennie a Anton La Guardia

Extremists in demonstration face inquiry by police squad, 7. 2. 2006, str. 13, George Jones

Clarke shows how to tolerate intolerance Commons Sketch, 7. 2. 2006, str. 13, Andrew Gimson

Protests cast cloud over IOC, 7. 2. 2006, str. 14, Mihir Bose

This soft approach to militant Muslims is a gift to the far Right, 7. 2. 2006, str. 18, Simon Heffer

Hamza's arsenal of terror As Muslim cleric is jailed for inciting murder, police reveal arms cache in mosque, 8. 2. 2006, str. 1, Duncan Gardham a George Jones

Redefining the boundaries of free speech Commentary, 8. 2. 2006, str. 6, Philip Johnston

University drops editor over cartoon, 8. 2. 2006, str. 7, Richard Savill

Protester who dressed as bomber is sent back to jail, 8. 2. 2006, str. 7, Philip Johnston

British troops hold airfield as four die in cartoon protests, 8. 2. 2006, str. 14, Tom Coghlan

The boy who had no poetry in his soul, 8. 2. 2006, str. 17, Alice Thomson

Are these less enlightened times to live in? Notebook, 8. 2. 2006, str. 18, Andrew Marr

Free speech? Labour cares more about the Muslim vote, 8. 2. 2006, str. 18, Matthew d'Ancona

Four killed in Afghan protest, 9. 2. 2006, str. 4, Tom Coghlan

100,000 Muslims to vent anger in London at cartoon protest, 9. 2. 2006, str. 4, Nick Britten

EU commissioner urges European press code on religion, 9. 2. 2006, str. 4, David Rennie

HAVE YOU HEARD, 10. 2. 2006, str. 28, Amy Iggulden

Security circus overshadows title defence, 13. 2. 2006, str. 26, Tom Knight

The brutal facts need to be told The News of the World editor was right to risk the wrath of the military and publish a story of British Army abuse, 14. 2. 2006, str. 6, Roy Greenslade

Bank guards kill anti-cartoon rioters, 15. 2. 2006, str. 12, Nick Squires

Police will act on glorifying terrorism, Blair pledges, 16. 2. 2006, str. 1, George Jones

Blair sends his tough signal and provides an alibi for failures of the past Commentary, 16. 2. 2006, str. 4, Philip Johnston

MPs attack 'vague' law of glorification, 16. 2. 2006, str. 4, George Jones

'Weed out textbooks offensive to Muslims', 16. 2. 2006, str. 16, David Rennie
New video footage of abuse in Abu Ghraib, 16. 2. 2006, str. 16, Anton La Guardia
An inglorious day for Parliament and liberty, 16. 2. 2006, str. 23
Danish apology fails to quell Muslim anger, 20. 2. 2006, str. 15, David Rennie
Iran calls for end to Mohammed cartoon protests, 21. 2. 2006, str. 16, David Rennie
NICHOLAS BLINCOE'S MARGINALIA Free speech REVIEWS, 25. 2. 2006, str. 3,
Nicholas Blincoe
Britons flock to 'safer' Middle East Improved security is making many Muslim countries a
draw for tourists, says Charles Starmer- Smith, 25. 2. 2006, str. 4, Charles Starmer-Smith
Reviews music, 25. 2. 2006, str. 10, Colin Randall
Sectarian killings strain the fragile unity of Nigeria Violence over Danish cartoons claims 150
lives and exposes old ethnic tensions. Charles Pym reports from Onitsha, 25. 2. 2006, str. 14,
Charles Pym

USA Today

Demonstrators set fire to Danish mission in Beirut ; Thousands protest cartoons of prophet Mohammed, 6. 2. 2006, str. A.15, Jeffrey Stinson

Faith, free speech: Where to draw the line? ; Understanding the outrage, 8. 2. 2006, str. A.11, Souheila al-Jadda

Media draw the line on running cartoons, 8. 2. 2006, str. D.3, Peter Johnson

Faith, free speech: Where to draw the line? ; Shameful appeasement, 8. 2. 2006, str. A.11, Kathleen Parker

Cartoons spark an uproar, radicals fan the flames, 9. 2. 2006, str. A.14

Religious rite becomes protest, 10. 2. 2006, str. A.10

A global view on cartoons debate, 10. 2. 2006, str. A.13

Iran can progress despite enemies, president says ; Ahmadinejad: 'The wave of disgust toward U.S. policies is increasing', 13. 2. 2006, str. A.4, Barbara Slavin

Cartoon crisis frames Europe's conflict within ; Underlying tensions across the continent, over Muslim immigration and fear of terrorism, help feed the furor over papers' publication, 14. 2. 2006, str. A.1, Jeffrey Stinson, Rick Hampson

Many fear Iran would use nukes against U.S., Israel ; Poll show public conflicted over how to deal with threat, 14. 2. 2006, str. A.6, Susan Page

Ill-considered response, 16. 2. 2006, str. A.12

Power, maturity steer Christian movement ; The so-called religious right's muted reaction to 'Brokeback Mountain' reflects a self-assured shift among the faithful -- as opposed to the false, but popular, stereotype of intolerant fanatics, 27. 2. 2006, str. A.15, Michael Medved

Bush to visit two nations 'undergoing great changes', 27. 2. 2006, str. A.11, David Jackson

Europe struggles to balance free speech, limits on expression, 27. 2. 2006, str. A.12, Cesar G Soriano

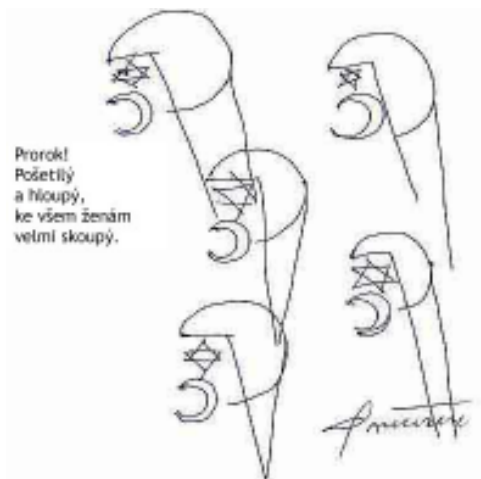
PŘÍLOHA Č. 2: KARIKATURY

Dvanáct karikatur, které byly publikovány v dánském deníku Jyllands-Posten.

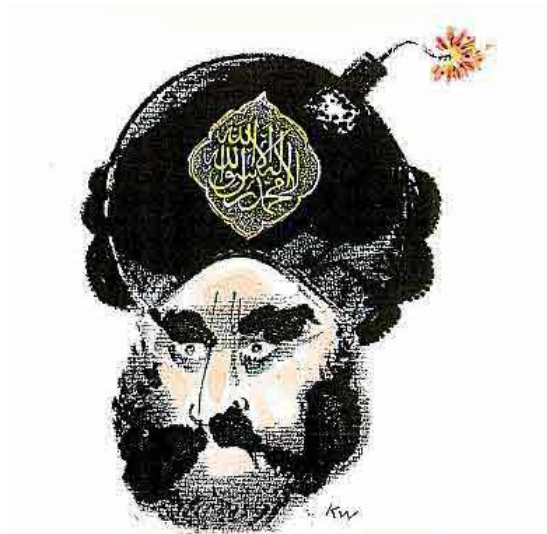

Nápis na tabuli:
Novináři z Jyllands-Posten jsou banda zpátečnických provokatérů.

Klid, chlapi, to je jen kreslený vtíp od nějakého bezvěrců z jihozápadního Dánska.

Karikatury, které dodatečně vložil imám Ahmad Abdal Rahmán Abú Laban do publikace, se kterou cestoval po arabských zemích a žádal tamější představitele o reakci.

